

ISSN: 1735-4919

۸

دوره شانزدهم
اردیبهشت ۱۳۹۹
شماره پیاپی ۱۲۶
۳۲ صفحه
۲۶۰۰۰ ریال

ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای معلمان و
دانشجومعلمیان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش
www.roshdmag.ir

رشد

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
دفتر نشریات و فناوری آموزش

مسئله

فرصتی برای

تجدید قوا

سعید وزیری
خانه، کوچه،
مدرسه

سمیه مهتدی
تابستان با طعم تولید
محتوای الکترونیکی

یاسین حیات ابدی
تعطیلات با
طعم یادگیری

مرتیضی مجدفر
تابستان فصل
برنامه ریزی است

امام علی (ع) در تفسیر آیه شریفه «لا تنس نصیبک من الدنیا»* می فرماید:

لَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا قَالِ لَا تَنْسَ صِحَّتَكَ وَقُوَّتَكَ وَ
فِرَاغَكَ وَشَبَابَكَ وَنَشَاطَكَ أَنْ تَطْلُبَ بِهَا الْآخِرَةَ

فراموش نکن که با بهره گیری از سلامتی و نیرو و فراغت و جوانی و شادابی ات، آخرت را به دست می آوری. [یکی از بهره های انسان از این دنیا، سلامتی و فراغت و ... است]

* آیه ۷۷ سوره بیست و هشتم قرآن کریم (سوره قصص)

* معانی الاخبار صفحه ۳۲۵

وزارت آموزش، پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و فناوری آموزشی

اللهم صل علی محمد و آل محمد

مدیر مسئول: مسعود فیاضی

سر دبیر: فریدالدین حداد عادل

مدیر داخلی: مریم موسوی

مدیر هنری: کوروش پارسا نژاد

دبیر عکس: پرویز قراگوزلی

ویراستار: افسانه جنتی طباطبائی

طراح گرافیک: عبدالحمید سیامک نژاد

فرصت تجدید قوا / فریدالدین حداد عادل ۲

تابستان فصل برنامه‌ریزی است / دکتر مرتضی مجدفر ۳

پیامبر و بازی کودکان / فاطمه قائمی ۸

خانه، کوچه، مدرسه / سعید وزیری ۱۰

۱۰ اقدام مهم در تعطیلات تابستانی / پوریا ربیعی فارسجانی ۱۲

دورخیز تابستانی برای تولید محتوای الکترونیکی / سمیه مهدی ۱۴

میدان‌داری رسانه‌ها در فرایند یادگیری / مینا قراگوزلی ۱۶

معلمان برتر چه کارهایی را به‌طور متفاوت انجام می‌دهند / آذر دخت کوهستانی نژاد طاری ۱۸

لذت کتاب‌فروشی در کف بازار / دکتر مرتضی مجدفر ۲۳

تعطیلات با طعم یادگیری / یاسین حیات ابدی ۲۶

پیشنهادهایی برای تعطیلات تابستانی معلمان / سهیلا قهرمانی ده‌بکری ۲۸

نشانی پستی دفتر مجله:

تهران، ایران شهر شمالی، پلاک ۲۶۶

صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۶۵۸۵

تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۳۱۱۶۱-۹

تلفن‌های امور مشتریان: ۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸

صندوق پستی امور مشتریان:

۱۵۸۷۵/۲۳۳۱

وبگاه:

www.roshdmag.ir

پیام‌نگار:

Email: madreseyezendegi@roshdmag.ir

چاپ و توزیع: شرکت افست

کتاب، یار دبستانی من / دکتر مهدی حسین‌زاده ۲۰

تفریح سازنده / مهران نعمت‌اللهی ۳۰

تحریریه تخصصی این شماره با موضوع
«قرآن و زندگی»:

دکتر فریدالدین حداد عادل

(سر دبیر)

دکتر مرتضی مجدفر

(کارشناس و مؤلف کتاب‌های آموزشی

ویژه معلمان)

مریم موسوی

(عضو هیئت تحریریه)

نویسندگان و مترجمان محترم ما

این مجله متعلق به شماست. تجربه‌های ناب، ایده‌ها و حاصل پژوهش‌های خویش را در اختیار دفتر مجله قرار دهید تا با انعکاس آن‌ها در مجله، علاقه‌مندان به این حوزه در تجارب شما شریک شوند. از شما عزیزان تقاضا داریم:

● مقاله‌هایی را که می‌فرستید، با موضوع مجله مرتبط باشد و در جای دیگری چاپ نشده باشد.

● مقالات، حاوی مطالب کلی و گردآوری شده نباشد.

● مقاله ترجمه شده با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید فرمایید.

● نثر مقاله، روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی، دقت لازم را مبذول فرمایید.

● در نگارش مقاله از منابع و مآخذ معتبر استفاده کنید و در پایان آن، فهرست منابع را بیاورید.

فرصت تجدید قوا

فریدالدین حداد عادل

سردبیر

خیلی بیشتر می‌شود. اینترنت و فضای مجازی دربردارنده انبوهی از اطلاعات غربال نشده مفید است که با تکیه بر آن‌ها، با صرف دقت و توجه کافی و بدون تحرک فیزیکی خاص می‌توان به راحتی به اندوخته‌های علمی بخش مهمی از جهان دست یافت. امروزه موزه‌ها و مراکز تفریحی - فرهنگی نظیر «شهر کتاب»‌ها و «باغ کتاب»‌ها هم می‌توانند برای ارتقاء سطح فرهنگی افراد و به خصوص اهالی علم و فرهنگ، از جمله معلمان، برنامه‌ریزی کنند و با اقدامات مختلف، سطح دانش و بینش و حتی منش همکاران خدوم و فاضل خویش را بیش از پیش ارتقاء دهند.

ما در شماره آخر سال مجله به ارائه پیشنهادهایی در باب گذران ایام تعطیلی کلاس‌ها به همکاران فرهنگی پرداخته‌ایم. فکر می‌کنیم اگر یک عنصر دغدغه‌مند جامعه با صبر و تدبیر در حوزه ایام فراغت، دانش و فرهنگ خود را گسترش دهد، حتما در ایام برگزاری حضوری کلاس‌های درس می‌تواند اثربخش‌تر در کلاس و مدرسه حضور یابد و به انجام وظیفه خطیر معلمی بپردازد. امیدواریم این شماره مدرسه زندگی در کمک به همکاران عزیز فرهنگی در این زمینه کارساز و اثربخش باشد.

مشاغل و فعالیت‌های فکری و مهم نیازمند بازه‌ی زمانی خودیابی و بازپروری فکری و کاری و حتی بدنی هستند. افرادی که وسیله اصلی کار و فعالیتشان «مغزافزار» آن‌هاست، خیلی بیشتر از دیگر فعالان اجتماعی نیازمند تمدد اعصاب، استراحت و دانش‌افزایی و تنظیم شئون و جوانب مختلف امور خود هستند. ذهن معلمان و استادان، دانشمندان و روشنفکران بیش از دیگران به زمانی برای استراحت و بازآرایی تفکر نیازمند است. انسان‌های فرهیخته به زمانی نیاز دارند تا بیشتر و بهتر فکر کنند، مناسب‌تر مطالعه کنند و خود را برای مرحله بعدی کارشان آماده سازند. چنین اقتضائاتی حتما به فعالیت‌های روزمره ختم نمی‌شود. ابزارها و روش‌های نوین معرفت‌افزایی روزگار ما بسیار متنوع و مؤثرند. هر فرد جویای علم و فرهنگ به طرق مختلف می‌تواند خود را تقویت و آماده کند. امروزه انواع بازی‌های فکری، حجم گسترده فیلم‌های مستند و حتی فیلم‌های سینمایی هدف‌دار در کنار انبوهی از کتاب‌های خوب در عرصه‌های مختلف علمی و فرهنگی راهگشای جویندگان علم و معرفت است.

اگر بخواهیم به این نمایه چیزی بیفزاییم، دایره دسترسی‌ها مان

تابستان

فصل برنامه‌ریزی است

۱۲ پرسش درباره طراحی آموزشی، طرح درس، ارزیابی از تدریس، و پاسخ آن‌ها

دکتر مرتضی مجدفر

کارشناس و مؤلف کتاب‌های آموزشی ویژه معلمان

اشاره

طراحی آموزشی و تدوین، نگارش و اجرای طرح‌درس‌های سالانه و هفتگی و روزانه در کلاس‌های درس از وظایف اصلی همه معلمان در همه دوره‌های تحصیلی است. عده‌ای معتقدند حرفه‌ای بودن معلمان، از تسلط آن‌ها به مهارت طراحی آموزشی مشخص می‌شود. معلمان باید این فعالیت را در تابستان و پیش از آغاز به کار مدارس به انجام برسانند.

به دلیل اهمیت این مبحث برای معلمان، دکتر مرتضی مجدفر، این موضوع درازدامن را قدری محدودتر کرده و بدون وارد شدن به جزئیات، با طرح ۱۲ پرسش اساسی، کوشیده است با پاسخ‌های کاربردی، یاریگر معلمان در امر مهم طراحی آموزشی باشد. به جهت اهمیت توالی به کار رفته در پرسش‌ها، لطفاً در هنگام خواندن متن، این ترتیب را رعایت کنید.

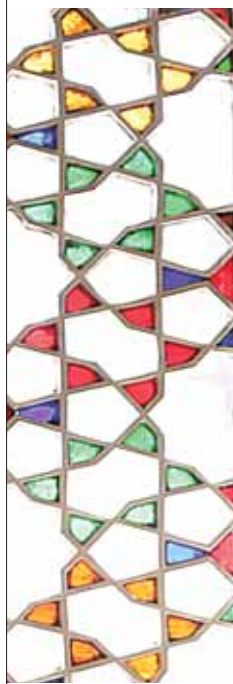
طراحی آموزشی چیست؟

طراحی آموزشی، عبارت از فرایند پیش‌بینی روش‌های آموزشی برای رسیدن به اهداف خاص، برای فراگیرندگان خاص در شرایط

خاص است. وقتی گفته می‌شود پیش‌بینی، یعنی معلم باید این توانمندی را داشته باشد که در پله‌های روزهای پایانی شهریورماه بایستد و چشم‌انداز کلاس خود تا انتهای سال تحصیلی را نظاره کند. به عبارت دیگر، طراحی آموزشی فکر کردن و برنامه‌ریزی در مورد کاری است که هنوز شروع نکرده‌ایم.

وقتی از چشم‌انداز کلاس سخن گفته می‌شود، منظور چیست؟

چشم‌انداز کلاس براساس پیش‌بینی و نه پیش‌گویی، به دنبال تحلیل مأموریت است که باید به عملکرد و سپس وظیفه تبدیل شود. برای وظیفه، «وسایل یا رسانه» و «روش و ابزار» را به کار می‌گیریم. انتخاب روش، بر مبنای اهداف عملکردی صورت می‌پذیرد و روش‌ها و فنون تدریس، ابزار کار قرار می‌گیرند. در این تحلیل مأموریت، مدت‌ها صرفاً «محتوای تدریس» (What to teach) مطرح بود که بعدها به «چگونگی یا روش تدریس» (How to Teach) و در نهایت، در تعاریف جدید طراحی آموزشی، به تدریس «چه چیزی و برای چه کسی» (What to whom to teach) تبدیل شد. به این ترتیب در طراحی

آموزشی جدید، یادگیرنده است که روش تحلیل آموزشی و بالطبع روش تدریس ما را تعیین خواهد کرد. بنابراین، در طراحی آموزشی نگاهی کل گرایانه داریم و به صورت ریز و جزئی، وارد ماه‌ها، هفته‌ها و روزها نمی‌شویم ولی می‌دانیم که طی سال تحصیلی پیش رو، چه خواهیم کرد، با چه دانش‌آموزانی و با چه ویژگی‌هایی روبه‌رو می‌شویم، از چه روش‌هایی در تدریس بهره خواهیم برد، علاوه بر فضاهای آموزشی کلاسیک و ثابت و سایر فضاهای موجود در مدرسه، چه اردوها و بازدیدهایی خواهیم داشت، چه پژوهش‌ها و تکالیفی را به دانش‌آموزانمان واگذار خواهیم کرد، نقش دانش‌آموزانمان به صورت انفرادی و گروه‌های دانش‌آموزی در اداره کلاس چگونه خواهد بود، آزمون‌های ما چه ویژگی‌هایی خواهند داشت، چه فیلم‌ها و ابزارهای آموزشی دیگری را به کار خواهیم گرفت، فضاهای مجازی و ابزارهای نوین ارتباطی در تدریس ما چه جایگاهی خواهند داشت و کتاب‌های کمک‌درسی و مکمل، کاربرگ‌ها و مواد آموزشی همراه و تکمیلی ما در طول سال چه چیزهایی خواهند بود. همچنین، باید از مفید و استاندارد بودن آنچه پیش‌بینی کرده‌ایم، مطمئن باشیم و بدانیم که آیا برنامه‌ای عملیاتی برای مدیریت زمان در طول سال تحصیلی تهیه کرده‌ایم، در چه شرایطی و با چه سطحی از نمرات و نتایج به دست آمده دانش‌آموزان ما در وضع مناسب یا رو به پیشرفت قرار دارند، آیا برای ارزیابی تدریس خود تحلیل‌های دوره‌ای پیش‌بینی کرده‌ایم، آیا قرار است در یک فعالیت مشارکتی دسته‌جمعی با همکاران مدرسه‌ای و دیگر معلمان به بهسازی تدریس خودمان بپردازیم و پرسش‌های دیگری از این گونه، که باید پاسخ همه را بدانیم.

■ آیا طراحی آموزشی، همان تدوین و نگارش طرح درس است؟

طراحی آموزشی، مجموعه است و تدوین و نگارش طرح درس سالانه و روزانه، یکی از زیرمجموعه‌های آن. گفته شد که طراحی آموزشی، بیشتر پیش‌بینی و تفکر درباره چیزهایی است که قرار است در کلاس اتفاق بیفتد؛ در حالی که طرح درس، دست به قلم شدن توأم با تفکر است. یعنی باید ابتدا تحلیل آموزشی انجام دهیم، هدف را تعیین و تحلیل و اهداف عملکردی و آموزشی را مشخص و اولویت‌بندی‌ها را تعیین کنیم و سپس براساس اولویت‌ها، برای آن محتوا، روش و رسانه تعیین نماییم. البته در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران که تولید محتوا تقریباً متمرکز است، تحلیل محتوا، احاطه پیدا کردن بر آن و نیز تعیین محتواهای تکمیلی براساس توانمندی‌ها و تفاوت‌های فردی، فرهنگی و اقلیمی دانش‌آموزان، از وظایف معلم در طراحی آموزشی و سپس تدوین، نگارش و اجرای طرح درس

است.

البته بسیاری از پرسش‌هایی که در طراحی آموزشی و تدوین، نگارش و اجرای طرح درس مطرح می‌شوند، مشابهت زیادی به یکدیگر دارند. اگر هر یک از این پرسش‌ها و ایده‌ها را به صورت کلی و در شکل پیش‌بینی پاسخ دهیم، قدم به وادی طراحی آموزشی گذاشته‌ایم ولی اگر هر یک از این پرسش‌ها و ایده‌ها را (که نمونه‌ای از آن‌ها در بخش قبلی مطرح شد)، به یک جلسه محدود سازیم و پاسخ آن‌ها را در جلسات تدریس خود در طول سال جست‌وجو کنیم، دیگر از طراحی آموزشی فاصله گرفته و به حوزه نگارش طرح درس و تعیین تکلیف برای جلساتی با تاریخ معین قدم گذاشته‌ایم.

■ با این توضیحات، آیا طراحی آموزشی، اقدامی تحلیلی - فلسفی و تدوین و نگارش طرح درس، اقدامی عملیاتی است؟

اساس هر دو، رخداد یادگیری است که در هسته مرکزی تمام مباحث روان‌شناسی یادگیری، تکنولوژی آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و بالطبع طراحی آموزشی قرار می‌گیرد. اگر معلمی، صرفاً و به صورت مکانیکی و بدون آگاهی از مبانی فلسفی یادگیری، که برون‌داد اصلی تدریس وی در کلاس درس است، به طراحی آموزشی و تدریس کند، حاصل کارش مطلوب ما نخواهد بود. شاید مثالی در این ارتباط راه‌گشا باشد و آن تعریفی است که معلمان باید از یادگیری، به عنوان بن‌مایه و ملات پیونددهنده عناصر طراحی آموزشی در ذهن خود داشته باشند.

اگر همین الآن با مراجعه به یک جامعه آماری تصادفی، از معلمان بخواهیم «یادگیری» را تعریف کنند، در کنار تعاریف عمدتاً نادرست، سه تعریف قابل قبول زیر را هم خواهیم شنید:

- یادگیری عبارت است از تغییر رفتاری که قابل مشاهده و اندازه‌گیری باشد.

- یادگیری عبارت است از ایجاد تغییر در ساختارهای ذهنی.

- یادگیری عبارت است از خلق معنا در ذهن.

هر یک از این سه تعریف، برگرفته از نوعی نگاه معرفت‌شناختی، نظری و فلسفی به یادگیری و براساس آن به فرایند تدریس، و به ترتیب شامل سه رویکرد تاریخی و به تدریج تکمیل‌شونده، یعنی «رفتارگرایی»، «شناخت‌گرایی» و «مطالعه فرایندهای ذهنی» و در نهایت «سازنده‌گرایی» در روان‌شناسی یادگیری است. اگر هر کدام از این سه تعریف را بپذیریم، روش‌ها، ابزارها، محیط‌های یادگیری، روش‌های ارزشیابی و ... تغییر خواهند کرد. بنابراین، ما در طراحی آموزشی، لاجرم مجبور به فهم و دریافت مجموعه‌ای از رویکردها و نگاه‌های فلسفی به فرایند

تدریس و رویدادهای کلاس درس هستیم و تا همه این مراحل را حس نکنیم و به آن‌ها اشراف نداشته باشیم، و ریشه‌های فلسفی تحولات یادگیری را بازنمایی نکنیم، طراحی آموزشی و تدوین، نگارش و اجرای طرح درس، نه فلسفی خواهد بود نه عملیاتی و خود را صرفاً به شکل یک اقدام صوری نشان خواهد داد؛ چیزی که متأسفانه در برخی واحدهای آموزشی دیده می‌شود.

■ طراحی آموزشی چه زمانی انجام شود؟

طراحی آموزشی یک فعالیت فرایندی است و می‌تواند در همه ماه‌های سال تحصیلی صورت پذیرد ولی بهترین زمان برای طراحی آموزشی هر یک از موادی که تدریس می‌کنیم، تابستان منتهی به شروع همان سال تحصیلی و نهایتاً پایان هفته اول آغازین سال تحصیلی است. به عبارت دیگر، معلمی که براساس تعریف طراحی آموزشی، برای تدریس خود طی سال تحصیلی روش‌هایی را پیش‌بینی نکند، تدریس هدفمندی نخواهد داشت.

معلمی که با طراحی آموزشی وارد سال تحصیلی جدید می‌شود، صاحب فکر است، از کلاس خود تحلیل دارد، با آنچه تدریس خواهد کرد، آشنا و از آن آگاه است و مخاطبانی را که با آن‌ها کار خواهد کرد، می‌شناسد. اگر یاددهی - یادگیری، حرفه ۹ ماههٔ معلمان در طول سال تحصیلی است، طراحی آموزشی هوشمندانه در فصل تابستان مکملی بر این فعالیت‌ها و سرآغازی برای ورود قدرتمند به سال تحصیلی جدید است.

■ می‌توان برای طراحی آموزشی مراحل متصور شد؟

در کتاب‌های طراحی آموزشی در دسترس (که تعدادی از آن‌ها را در حاشیهٔ مطلب و در

درون چارچوبی جداگانه به شما معرفی کرده‌ایم)، الگوهای متعددی برای طراحی آموزشی مطرح شده که هر یک شامل گام‌ها یا مراحل است. برای مثال، در الگوی معروف **هیلدا تانا** (برنامه‌ریز درسی ژاپنی - آمریکایی)، که به «الگوی چهار مرحله‌ای، ده فعالیت» معروف است، به‌طور مشخص چهار گام «قبل از تدریس، بیرون از کلاس درس»، «قبل از تدریس، داخل مدرسه»، «حین تدریس» و «بعد از تدریس» به چشم می‌خورد و در سایر الگوها هم چنین تقسیم‌بندی‌هایی وجود دارد. البته در همهٔ الگوهای طراحی آموزشی، به‌طور مشخص دو گام یا فصل اصلی و قابل تفکیک به چشم می‌خورد: **فصل**

درنگ، فصل برنامه‌ریزی و طراحی.

در فصل درنگ، به مقدمات طراحی آموزشی می‌پردازیم. درنگ، بهترین روش تحلیل آموزشی برای یک معلم و درس‌آموزی از تجربه‌های پشت سر گذاشته شده است. می‌گویند اگر معلمی یک سال به روشی نادرست تدریس کند و برای مثال ۲۰ سال این روش خود را تکرار کند و انتظار داشته باشد به او بگویند معلمی با ۲۰ سال سابقه کار، به خطا رفته است.

فصل درنگ با تعمق آغاز می‌شود. یک سال فعالیت پر شور و شر و فعالانه با بچه‌ها، استفاده از انواع و اقسام کاربرگ‌ها، آزمون‌ها، نمونه سؤال‌ها، فیلم‌های آموزشی، پاورپوینت‌ها، روش‌های یاددهی - یادگیری گوناگون، پژوهش‌های دانش‌آموزی، تکالیف انفرادی و گروهی که در طول سال برای فراگیرندگانمان تعیین کرده‌ایم و ده‌ها مورد دیگر، از جمله مواردی است که می‌توان در فصل درنگ به تحلیل آن‌ها پرداخت و با طرح پرسش، دربارهٔ کارآمدی یا ناکارآمدی و تأیید، تغییر و اصلاح آن‌ها طی سالی که پشت سر گذاشته شده، تصمیم گرفت. معلمان موفق، در همین فصل بسیاری از نمونه سؤال‌ها، کاربرگ‌ها، فیلم‌های آموزشی، پاورپوینت‌ها و ... را دور می‌ریزند. این‌ها اغلب نمونه‌هایی هستند که در کلاس از آن‌ها بازخوردهای مناسبی نگرفته‌ایم و فراگیرندگان ارتباط خوبی با آن‌ها برقرار نکرده‌اند؛ یعنی یا بسیار آسان بوده‌اند یا بسیار سخت؛ یا جذابیت نداشته‌اند یا فراتر از سطح مخاطبانمان بوده‌اند. در اینجا، یکی از مهم‌ترین نکات طراحی آموزشی، یعنی مخاطب‌شناسی، به کمکمان می‌آید. این ابزارها و روش‌ها مانند علف‌های هرزی هستند که باید وجین شوند ولی برخی به دور انداخته شدن نیاز ندارند و کافی است آن‌ها را هرس کنیم تا یک سال دیگر نیز در کلاس‌های درسمان باقی بمانند. حتی برخی از ابزارها و روش‌ها، مانند گل‌ها و گیاهانی که سال‌ها باغچه ما را می‌آرایند، با رسیدگی درست می‌توانند سال‌های سال یاور ما در هنگامهٔ تدریس باشند.

همین ایام، فرصت مناسبی برای مطالعه و به روزآوری دانش، توانش و بینش‌های معلمان نیز هست. شاید قبول این موضوع برای بسیاری از معلمان سخت باشد ولی با توجه به تغییرات گسترده‌ای که مرتب در حوزه کار معلمی و روش‌های تعلیم و تربیت به وجود می‌آید، وارد شدن به مهر، بدون روزآمدی، نامهربانی در حق خود و دانش‌آموزانمان است.

فصل برنامه‌ریزی و طراحی، هدف‌گذاری و پیش‌بینی همهٔ آن چیزهایی است که قرار است در طول سال در کلاس به اجرا درآید. یک معلم هوشمند برگ و بار و توشهٔ سفر را با درنگ در

آشنایی با
روش‌های ارائهٔ
محتوا در فضای
مجازی، انواع
محتواهای
الکترونیکی و
نحوهٔ ساخت و
استفاده از آن‌ها،
مهارتی است که
در چنین شرایطی
به کمک معلمان
می‌آید و در
صورتی که معلم
در این زمینه‌ها
توانمند باشد،
قادر خواهد بود
شرایط را تحت
کنترل خود نگه
دارد

آموزش و پرورش می‌توان انتظار داشت که همه طرح‌درس‌های یک سال یک ماده درسی را از معلمان طلب کنند.

■ **با توجه به تأکیدی که آموزش و پرورش بر طراحی آموزشی و تدوین و نگارش طرح درس دارد، چرا مرکز یا مراکزی تأسیس نمی‌شود که طراحی آموزشی همه برنامه‌های درسی را انجام دهند و مجموعه‌ای از طرح‌درس‌ها را برای اجرا تدوین و به همه معلمان ابلاغ کنند؟**

تدریس، رویدادی «منحصربه‌فرد» و به قول برخی از کارشناسان آموزشی معاصر، متکی بر دی ان ای (D.N.A) معلمی است که آن را انجام می‌دهد. از این گذشته، تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، اختلافات فرهنگی، اقلیمی، زبانی و قومی دانش‌آموزان در مناطق گوناگون، اختلاف اندازه و نوع مدارس و کلاس‌های درس، سطوح متفاوت خانواده‌هایی که فرزندان آن‌ها در کلاس‌های درس مناطق مختلف کشور حضور پیدا می‌کنند و بسیاری علل دیگر، مانع از آن می‌شود که بتوان طراحی آموزشی یکسان و طرح‌درس‌های مشابهی برای همه معلمان در سراسر کشور ارائه داد. البته چند سالی است که در برخی از کشورها، سازمان‌ها و مراکزی در آموزش و پرورش رسمی یا بخش خصوصی تشکیل شده‌اند که بخش‌هایی از طراحی آموزشی هر ماده درسی را به همراه یک طرح درس سالانه پیشنهادی و قسمت‌هایی از طرح درس‌های روزانه یا هفتگی منتشر می‌کنند و در اختیار مدارس و معلمان قرار می‌دهند. این کار به‌ویژه در کشور ما که نظام برنامه‌ریزی درسی متمرکز دارد، مناسب‌تر است. برای مثال، چون تدوین محتوا به‌صورت متمرکز صورت می‌پذیرد، لاجرم استخراج هدف‌ها، شناسایی و ترسیم ارتباطات عمودی و افقی درس‌ها در هر پایه و با پایه‌های دیگر، توالی هدف‌ها و برخی نکات دیگر می‌تواند به‌صورت متمرکز صورت پذیرد. این کار حتی برای بخش‌هایی از طرح‌درس‌ها هم امکان‌پذیر است ولی وقتی کار به جزئیات و آنجا می‌رسد که با ویژگی‌های اختصاصی معلمان و دانش‌آموزان مرتبط است، نسخه‌پیچی متمرکز جوابگو نیست.

این روزها کارشناسان آموزشی، این قبیل طراحی‌های آموزشی و طرح‌درس‌های نیمه‌آماده را با وام‌گیری زبانی از چرخه توزیع غذاهای نیمه‌آماده امروزی مانند لازانیا و سیب‌زمینی نیم‌پخت، به‌صورت تمثیلی «طراحی آموزشی و طرح‌درس نیم‌پخت» می‌نامند و می‌گویند ما تا نیمه‌های راه و در حد ترسیم خطوط کلی پیش می‌رویم؛ بقیه کارها صرفاً از آن معلم و وظیفه اوست.

گذشته، گشت‌وگذاری در فصل تابستان و بازار تازه‌های آموزشی، برای طی کردن مسیر سالانه خود به همراه بر می‌دارد. البته ممکن است پرسیده شود آیا واقعاً می‌توان از پله آخر شهریور ماه و برای دیرکرده‌ها، از پله روزهای پایانی هفته اول مهر ماه، همه چیز را تا پایان سال تحصیلی پیش رو دید؟ پاسخ مشخص است. گفتیم که این دیدن، دیدنی از نوع چشم‌انداز و دور‌دست‌بینی است. ممکن است نتوانسته باشیم تمامی جزئیات مسیر را درست تشخیص دهیم، ممکن است دانش‌آموزان سال جدیدمان، متفاوت با فراگیرندگان سال قبل باشند، ممکن است در طول سال، از لحاظ جسمی و روحی با فراز و نشیب‌ها و حتی چالش‌هایی روبه‌رو شویم، ممکن است مدیر و مجموعه کارکنان مدیریتی مدرسه محل خدمتمان، امسال پرشورتر و علاقه‌مندتر از قبل باشند یا بر عکس، و ده‌ها امکان پیش‌بینی

نشده دیگر. این‌ها مواردی هستند که فرایندی بودن طراحی آموزشی را به ما دیکته می‌کنند و باید همواره در طول راه به آن‌ها بیندیشیم؛ درست مانند مسافری که در عید نوروز قصد سفر به بندرعباس می‌کند و تازه در مقصد متوجه می‌شود که برخلاف پیش‌بینی‌اش، هوا سرد است و بالاجبار، باید پوشاک زمستانی تهیه کند.

■ **تدوین و نگارش طرح درس چه موقع از سال تحصیلی باید صورت پذیرد؟**

تدوین و نگارش طرح درس سالانه را معلمان حداکثر باید تا پایان هفته اول سال تحصیلی انجام دهند. البته در مدارس که برنامه کار، روزهای تدریس، کلاس یا کلاس‌ها و مواد درسی معلمان مشخص است و به هیچ عنوان تغییر نمی‌کند، حتی می‌توان انتظار داشت که طرح درس سالانه زودتر هم تدوین شود ولی تدوین و نگارش طرح درس روزانه (یا هفتگی)، به دلیل ضرورت بازخوردگیری از روند تدریس و فرایندی بودن این رویداد طی سال تحصیلی، بهتر است تدریجی باشد و حداکثر یک هفته زودتر از زمان اجرای همان طرح درس انجام گیرد.

■ **آیا بهتر نیست مدارس همان اول مهرماه طرح درس‌های تمام هفته‌ها و ماه‌های سال را از معلمان خود طلب کنند؟**

این کار بی‌توجهی به بازخوردگیری از روند تدریس است. در تعریف طراحی آموزشی و بالطبع در تشریح ضرورت تدوین و نگارش طرح درس، از عبارت «پیش‌بینی» استفاده کردیم. هرگاه این عبارت به «پیش‌گویی» تغییر یافت، آن‌گاه از مدیران و مسئولان امور آموزشی مدارس و راهبران آموزشی ادارات

■ چه کسی باید لازانیای نیمه پخت یا طراحی‌های آموزشی و طرح درس‌های نیمه پخت را آماده کند؟

اکنون این کار در مدارسی که دارای گروه (دپارتمان)‌های آموزشی معتبرند، توسط همین گروه‌ها صورت می‌پذیرد. این کار، با توجه به خرد بودن نظام آموزشی تا حد مدرسه، بسیار مطلوب و مناسب به نظر می‌رسد. در وهله بعد، گروه‌های آموزشی مناطق، شهرستان‌ها و نواحی آموزش و پرورش و آن‌گاه استان‌ها، به دلیل امکان لحاظ کردن ویژگی‌های منطقه‌ای در طراحی‌های آموزشی و طرح درس‌های معلمان، باصلاحیت‌ترین نهادها برای نیمه‌پز کردن نظام طراحی آموزشی و طرح درس نویسی هستند.

ضمن اینکه هم‌اکنون در کشورمان، مؤسساتی به تعداد کمتر از نصف انگلستان یک دست، به صورت موردی در این زمینه فعال‌اند که لازم است آموزش و پرورش از توانمندی‌های آنان در توسعه نظام طراحی آموزشی بهره‌برد. البته شکل ایده‌آل این کار، تأسیس یک مرکز یادگیری متمرکز در هر منطقه است تا بتواند تمام نیازهای مربوط به طراحی آموزشی و تدوین و نگارش طرح درس در هر ناحیه همگن را به صورت نظام‌مند در یک جا متمرکز کند و برطرف سازد.

■ بسیاری از معلمان از نوشتن طرح درس به دلیل وقت‌گیر بودن آن سر باز می‌زنند. آیا این کار واقعاً وقت‌گیر است؟

طرح درس‌های کلاسیک، به‌ویژه طرح درس‌هایی که براساس روان‌شناسی یادگیری رفتارگرا تدوین می‌شدند، بسیار پر حجم و پر نوشتار، جزئی، پیچیده و حتی در برخی موارد پیش‌گویانه بوده‌اند. برای مثال، اگر معلمی در طول سال در پایه دهم عهده‌دار تدریس دو ماده درسی باشد و هر کدام از درس‌ها هم ۲۵ درس، گفتار یا بخش داشته باشند، باید

حداقل ۵۰ طرح درس بنویسد اما براساس الگوهای کلاسیک که در آن‌ها هر طرح درسی به طور میانگین حجمی معادل ۱۰ صفحه ۴۴ را به خود اختصاص می‌دهد، این معلم باید حدود ۵۰۰ صفحه طرح درس بنویسد. خب، او چاره کار را در چه می‌بیند: ننوشتن. در حالی که امروزه نوشتن طرح درس متحول و متنوع شده، تغییرات زیادی پیدا کرده و به سرعت به سمت سادگی پیش رفته است. در این روش، دادن فرم یکسان برای نگارش طرح درس توسط معلمان، از سوی مدرسه و اداره به شدت زیر سؤال رفته و تأکید بر این است که اجازه بدهید هر معلمی با رعایت اصول کلی، هر طور و به هر شکلی که خود

می‌خواهد، طرح درس بنویسد. در این نگرش، تقسیم زمان ۴۵ یا ۹۰ دقیقه‌ای کلاس به شکل مثقالی، توضیح و شرح و بسط هر اتفاق و پرسش و پاسخی که قرار است در کلاس رخ دهد و در یک کلام شرح جزئیات، کنار رفته و طرح درس‌های مبتنی بر جدول، کارت، نقشه مفهومی، اینفوگراف و ... در دستور کار قرار گرفته است. اکنون در دو نشانی زیر می‌توانید طرح درس‌های فراوانی را با مدل‌های گوناگون مشاهده کنید:

www.lessonplanz.com

www.lessonplanpages.com

علاوه بر این باید در نظر گرفت که طرح درس روزانه، برخلاف طرح درس سالانه که به دلیل مبتنی بودن بر تقویم سال شمسی

یک بار مصرف است، صرفاً برای یک بار استفاده در کلاس نوشته نمی‌شود و طرح درس‌های سال قبل را می‌توان در فصل درنگ، بازبینی کرد و با اصلاح مبتنی بر بهبود، دوباره از آن‌ها بهره برد. البته معلمان پایه دهم به دلیل جدیدالتألیف بودن کتاب‌های خود، امسال نخستین طرح درس‌های این پایه را خواهند نوشت.

■ نتیجه طراحی آموزشی درست و اجرای طرح درس سالانه و روزانه‌ای که برگرفته از همان طراحی آموزشی اصولی است، به چه اقدامی باید رهنمون شود؟

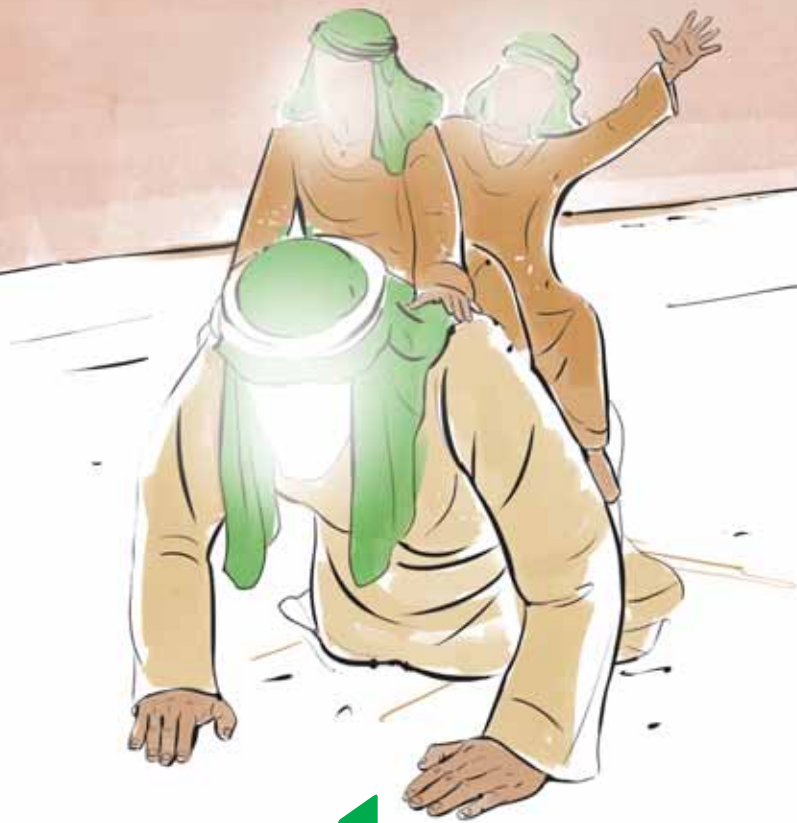
کارشناسان آموزشی معتقدند که طراحی آموزشی آغاز یک چرخه چهار مرحله‌ای است؛ چرخه‌ای که پس از گذر از سه مرحله، دوباره به طراحی آموزشی بازگشت می‌کند.

ما فرایند تدریس را با طراحی آموزشی آغاز می‌کنیم؛ آن‌گاه به تدوین طرح درس سالانه می‌پردازیم و سپس با نگارش و اجرای طرح درس روزانه یا هفتگی، درصدد پیشبرد فعالیت یاددهی - یادگیری خود برمی‌آییم. تا اینجا، سه مرحله پشت سر گذاشته شده، ولی برای رسیدن به طراحی آموزشی دگرباره، یک بخش

دیگر باقی مانده و آن ارزیابی از تدریس است که در اشکال گوناگون مانند «خودسنجی»، «همتاسنجی» و «دگرسنجی» نمود پیدا می‌کند و «تدریس پژوهی» نیز یکی از روش‌های اجرایی آن است. به عبارت دیگر، نتیجه طراحی آموزشی درست و اجرای طرح درس سالانه و روزانه‌ای که برگرفته از همان طراحی آموزشی اصولی است (یک سال تدریس)، و حرکت به سوی یک طراحی آموزشی دیگر برای سالی جدیدتر، بدون وجود حلقه چهارم و دخالت یافته‌هایی که معلم از اشکال گوناگون «ارزیابی از تدریس» خود به دست آورده است، بی‌معنی خواهد بود.

ادامه
طراحی آموزشی
یک فعالیت
فرایندی است
و می‌تواند در
همه ماه‌های
سال تحصیلی
صورت پذیرد
ولی بهترین زمان
برای طراحی
آموزشی هر یک
از موادی که
تدریس می‌کنیم،
تابستان منتهی
به شروع همان
سال تحصیلی و
نهایتاً پایان هفته
اول آغازین سال
تحصیلی است

پیامبر

و بازی کودکان

وحید خاتمی

فاطمه قائمی

تصویرگر

ما را بی‌رحمانه مورد اهانت قرار می‌دهند، انتشار این بخش از زندگی حضرت رسول اکرم (ص) عطوفت، دقت، مهربانی و لطافت ایشان را روشن می‌کند.

بازی تا حد خستگی فرزند دل‌بند!

یعلی عامری، که از اصحاب رسول خدا بود، برای شرکت در ضیافتی که به آن دعوت شده بود، از منزل خود خارج شد. در راه، **حسین (ع)** نوه بزرگوار پیامبر (ص) را دید که با کودکان

اشاره

تابستان در راه است! تابستان فصل بازی است؛ فصل همراه شدن بزرگ‌ترها با کودکان در هنگامه بازی و شادی آنان. برای این شماره از مجله، بخش‌های مهمی از زندگی حضرت رسول اکرم (ص) و بازی کودکان را برگزیده‌ایم که با مطالعه آن‌ها، حتماً به درس‌آموزی از سیره تربیتی پیامبر روی خواهید آورد. امیدواریم در هنگامه‌ای که در گستره گیتی، نادان‌هایی بر طبل اختلاف میان مردمان جهان می‌کوبند و پیامبر رحمت

مشغول بازی بود. در این هنگام، پیامبر نیز با گروهی از یارانش از منزل خارج شد و به محض ورود به گذرگاه، حسین را به همراه کودکان مشاهده کرد. رسول خدا در حالی که از دیدن حسین به وجد آمده بود، آغوشش را برای او باز کرد؛ بعد هم به سمت او رفت و مشغول بازی شد. حسین این سو و آن سو می‌رفت و رسول خدا نیز خنده‌کنان او را به قصد گرفتن، دنبال می‌کرد. صحنه زیبایی بود و اصحاب منتظر بودند تا پیامبر از بازی فارغ شود.

مدتی گذشت و پیامبر همچنان بدون احساس خستگی با حسین بازی می‌کرد. او می‌توانست به سرعت حسین را بگیرد ولی می‌خواست نوه دلبندهش از بازی کردن سیر شود؛ تا اینکه بالاخره رسول خدا حسین را گرفت. آن گاه یک دستش را پشت

سر و دست دیگرش را زیر چانه او گذاشت و لب‌هایش را بوسید.

(ابن قولویه قمی، ۱۳۵۶ ش: ۵۲).

تعجب از بازی با کودک

رسول خدا مشغول بازی با نوه‌های عزیزش، حسن و حسین بود. ایشان برای هیجان بیشتر بچه‌ها، گاهی زبانش را برای آن دو بیرون می‌آورد و چهره خود را به شکلی خاص و قابل توجه می‌کرد. کودکان وقتی این رفتار و نیز چهره پیامبر را می‌دیدند، با خنده و شادی به سمت او می‌دویدند. در این هنگام مردی به نام

عَیْنَه بن بدر، که شاهد بازی پیامبر با حسن و حسین بود، از این رفتار رسول خدا شگفت‌زده شد و خطاب به ایشان گفت: «به خدا سوگند، فرزندانم مرد شده و محاسن در آورده است اما من نه تنها از این کارها نکرده‌ام بلکه تاکنون حتی برای یک بار هم او را نبوسیده‌ام.» رسول خدا که از رفتار آن مرد ناراحت شده بود، خطاب به وی گفت: «کسی که رحم و عطف‌نداشته باشد، مورد مهر و عطف قرار نخواهد گرفت!»^۱

شتر بازی پیامبر خدا

حسن و حسین بر پشت پیامبر سوار شده بودند و رسول خدا چهار دست و پا راه می‌رفت؛ در آن حال، آن‌ها به پدر بزرگشان «حل حل»^۲ می‌گفتند و رسول خدا هم خطاب به آنان می‌گفت: «شتر شما، چه شتر خوبی است!»

جابر بن عبدالله که ناظر بازی پیامبر با نوه‌هایش بود، از ایشان پرسید: «آیا واقعاً باید این قدر به کودکان آزادی عمل بدهیم؟» پیامبر در پاسخ گفت: «بازی بزرگان با کودکان باید به گونه‌ای باشد که آنان هیچ محدودیتی در نوع رابطه با بزرگ‌ترها احساس نکنند» (خرگوشی نیشابوری، ۱۴۲۴ ه.ق).

تقدم بازی بر نماز

در روایات آمده است؛ یک روز رسول خدا (ص) که برای خواندن نماز جماعت عازم مسجد بود، در راه به گروهی از کودکان برخورد که در حال بازی بودند. بچه‌ها با دیدن پیامبر دست از بازی کشیدند و به سوی ایشان رفتند و گفتند: «کن جملی!» یعنی شتر من باش.

رسول خدا درخواست کودکان را اجابت کرد و مشغول بازی با آن‌ها شد و این در حالی بود که مردم در مسجد در انتظار ایشان بودند. بلال که در مسجد همراه مردم، منتظر ورود رسول خدا بود، با مشاهده تأخیر پیامبر، به سمت خانه ایشان حرکت کرد. در راه به رسول خدا رسید و با دیدن صحنه بازی کردن ایشان با کودکان، خواست بچه‌ها را از اطراف پیامبر دور کند اما

رسول خدا مانع شد و گفت: «در نظر من، دیر شدن اقامه نماز بهتر از ناراحتی کودکان است.» سپس از بلال خواست که به خانه برود و برای کودکان چیزی بیاورد تا به این ترتیب، بچه‌ها او را رها کنند.

بلال رفت و از منزل پیامبر تعدادی گردو برداشت و به محضر ایشان بازگشت. رسول خدا گردوها را از بلال گرفت و به بچه‌ها گفت: «آیا شتر خود را به این تعداد گردو می‌فروشید؟» کودکان گردوها را از دست پیامبر گرفتند و ایشان را رها کردند.

تابستان فصل بازی است؛ فصل همراه شدن بزرگترها با کودکان در هنگامه بازی و شادی آنان

* پی‌نوشت‌ها

۱. برخی از مطالب با تفاوت‌هایی نقل شده است؛ نگاه کنید به: ابن ابی فراس، ورام؛ مجموعه ورام، قم، مکتبه فقیه، چاپ اول؛ ج ۱، ص ۱۱۳ و صالحی الشامی، محمد بن یوسف؛ سبل الهدی والرشاد، تحقیق عادل احمد عبد الموجود و علی محمد معوض، بیروت، دارالکتب العلمیه، چاپ اول؛ ج ۷، ص ۱۱۶ و همچنین ج ۱۱، ص ۷۲ و ذهبی، محمد بن احمد؛ تاریخ الاسلام و وفیات المشاهیر و الأعلام، تحقیق عمر عبدالسلام تدمری، بیروت، دارالکتب العربی، ج ۱، چاپ دوم، ۱۴۱۳ ه.ق. ص ۴۸۷ و جزری، ابن اثیر، النهایة فی غریب الحدیث و الأثر، ج ۲، چاپ چهارم، قم، اسماعیلیان، ۱۳۷۶ ه.ش. ص ۱۳۰.
۲. کلمه‌ای است برای حرکت سریع شتران.

* منابع

۱. ابن قولویه قمی، جعفر بن محمد (۱۳۵۶ ه.ش). کامل الزیارات. چاپ اول. نجف: انتشارات مرتضوی.
۲. خرگوشی نیشابوری، ابوسعید (۱۴۲۴ ه.ق). شرف المصطفی. چاپ اول. مکه: دار البشائر الاسلامیه.

خانه ۶ کوچه ۶ مدرسه

نگاهی به اهمیت تربیت اندیشه‌ورزانه

سعید وزیری

تجربه فردی خود مثالی بزنم؛ درست ۷۲ سال پیش بود که مادر بزرگم دستم را گرفت و مرا به مدرسه برد تا نامم را بنویسد. مادر بزرگ سواد نداشت. حقیقت را بگویم در خانواده پدری و مادری من هیچ کس سواد نداشت. مادر بزرگ دوست داشت نوه‌هایش، البته نوه‌های پسر، درس بخوانند و به قول خودش «میرزا» شوند.

اما مدیر مدرسه گفت که طبق شناسنامه، نوه شما ۶ ساله است و باید هفت ساله باشد. مادر بزرگ اصرار کرد و بالاخره، همسر مدیر که معلم کلاس اول بود، گفت: «مادر، نوه‌ها باید سر کلاس من بنشینند.» مادر بزرگ می‌گفت که مجبور شده است به زن مدیر «دهچه» بدهد. من نمی‌دانستم دهچه چیست و بعدها فهمیدم رشوه داده است تا نام مرا در مدرسه بنویسند. از آن زمان ۷۲ سال می‌گذرد اما من هنوز با خود می‌گویم که چرا باید رشوه بگیرند؛ آیا ما می‌توانیم نوجوانان را به گونه‌ای تربیت کنیم که از نام رشوه هم پرهیز کنند؟

سال ۱۳۴۰ خورشیدی به من گفتند تو مدیر مدرسه آبعلی هستی؛ البته روی یک کاغذ مارک دار. باید خانه به خانه می‌رفتم و مردم را به درس خواندن تشویق می‌کردم. مردم یکی از روستاها حاضر نبودند بچه‌هایشان درس بخوانند؛ چون درس خواندن را نشانه بی‌دینی می‌دانستند. داستان را در کتاب «مدرسه آبعلی» نوشته‌ام. در آن موقع، یکی از کارکنان هتل آبعلی به من گفت: «نامه‌ای از ژاندارمری گرفته‌ام. با ژاندارم می‌رویم و بچه‌ها را نام‌نویسی می‌کنیم.» پاسخ من این بود که

با زور نباید ثبت‌نام کرد. گرچه برابر قانون، تحصیلات ابتدایی اجباری

«ما فات مزی و ما سیأتیک فآین؟ قم فاغتنم الفرصة بین العذمین.» منسوب به حضرت علی(ع)
آنچه در گذشته رخ داده اکنون مرده است و آنچه می‌خواهد رخ دهد کجاست؟
پس غنیمت دان و فرصت شمار حال را که میان آن دو عدم است.

باید از فرصت‌ها بهره گرفت و لحظه‌ها را غنیمت شمرد اما چگونه و چه کسی؟ آیا کسانی برای لحظه‌های فراغت ما برنامه‌ریزی می‌کنند؟ آیا این برنامه‌ریزی براساس درک و شناخت بهتر از استعدادها بالقوه‌ای است که در نوجوانان وجود دارد یا برای هدایت آن‌ها به هدف‌های خاص؟

در این برنامه‌ریزی‌ها، ارقام و اعداد بن‌مایه برنامه را شکل می‌دهند یا اینکه اندیشه چرایی می‌خواهد جای اندیشه عددی را بگیرد؟ دیگر اینکه آیا هدف از پیش تعیین شده است یا اینکه از دل این جلسه‌ها بیرون می‌آید؟ تا آنجا که تجربه زندگانی ۶۰ سال معلمی من نشان می‌دهد، آنچه ما را به فکر می‌اندازد تا برای زندگی معنی پیدا کنیم، حادثه‌هایی است که برایمان پیش آمده است. شاید عده‌ای بر این باشند که هدف آموزش و پرورش، باید بر پایه‌ی اعراض از فلسفه باشد. این گونه افراد اگر چه ممکن است انسان‌هایی مؤمن، پاک و درست‌کار باشند، با این اندیشه‌شان راه تغییر، تحول و پیشرفت را سد می‌کنند. اینان که بستر اندیشه‌شان، بر پایه تهافت‌الافلسفه (تناقض‌گویی فیلسوفان) امام محمد غزالی است، نمی‌توانند پاسخگوی چون و چراهای نوجوانانی باشند که با رسیدن به سن بلوغ جسمانی، پرسش‌هایی در ذهنشان شکل می‌گیرد که پاسخ مستدل می‌طلبد. پرسش‌های نوجوانی، اگر به درستی پاسخ داده شوند، به رشد و تعالی نوجوان منجر می‌گردند اما بسیار دیده شده است که چنین پرسش‌هایی را نشانه کم‌اندیشی دانسته‌اند. بدیهی است تا وقتی ما به هر دلیلی جلوی بیان اندیشه را بگیریم، هرگز برای زندگی معنی پیدا نمی‌کنیم. بگذارید از به‌کار بردن اصطلاحات فلسفی، روان‌شناسی خودداری کنم و از

بود، من بر این باور بودم که باید کاری کنم که مردم با رغبت بچه‌هایشان را به مدرسه بفرستند.

وقتی معلم شدم، فکر نمی‌کردم معلمی کار سختی باشد. دیپلم ادبی داشتم، با فلسفه آشنا بودم، روان‌شناسی کودک را خوب خوانده بودم و با شعر و ادب و داستان الفت داشتم. معلمی را هم با علاقه انتخاب کرده بودم اما وقتی به محل کارم می‌رفتم، این شعر حافظ را زمزمه می‌کردم: «که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل‌ها».

اهالی روستایی که من معلمش شده بودم، ترک‌زبان بودند و من ترکی نمی‌دانستم. بچه‌های مدرسه در خانه ترکی حرف می‌زدند ولی در مدرسه باید کتاب فارسی را می‌خواندند و به زبان فارسی صحبت می‌کردند. دیگر اینکه اهالی روستا به آیین یارسان بودند که مردم به آن‌ها «علی‌اللهی» می‌گفتند و من مسلمان و شیعه اثنی‌عشری بودم.

بچه‌های مدرسه درس شرعیات داشتند؛ باید آن‌ها را می‌خواندند و امتحان می‌دادند. این کار را هم می‌کردند اما با باور آن‌ها در جم‌خانه نمی‌خرند. مشکل دیگر، همکاران فرهنگی ما بودند. ازجمله، معلمی بود که از بچه‌ها خواسته بود موقع افطار روی پشت‌بام‌ها اذان بگویند. من می‌گفتم: فقط باید بچه‌ها را آگاه کرد و حق انتخاب را به آن‌ها داد. اکنون ما در برهه‌ای از زمان هستیم که بیش از هر زمان دیگر به آگاهی و آزادی نیاز داریم؛ آگاهی و آزادی‌ای که بتواند نسل جوان را به تفکر سالم وادارد. تربیت چنین نسلی زمانی شدنی است که ما از همه جنبه‌های مثبت فرهنگی، دینی و علمی استفاده کنیم. باید از هرگونه تزریق اندیشه‌های خودمان به آنان بپرهیزیم. باید مانند داوری بی‌طرف اما آگاه، یافته‌های اجتماعی و علمی خود را در اختیار آنان بگذاریم و اجازه بدهیم که بدون ترس و واهمه، کتاب‌هایی را که می‌خوانند، نقد و بررسی کنند.

ما باید به آن‌ها یاد بدهیم که هر سؤالی را که به ذهنشان می‌رسد، طرح کنند. اگر قادر به پاسخ‌گویی به آن‌ها نبودیم، از هنر بیان «نمی‌دانم» استفاده کنیم و با این کار به تعاملی منطقی دست بزنیم. من در زندگی معلمی خود، معجزه «نمی‌دانم» را بارها تجربه کرده‌ام. دیگر

هنری که به ما فرصت اندیشیدن می‌دهد، گوش شنوا داشتن است. چه خوب است که حرف شاگرد را قطع نکنیم؛ شاید در نتیجه‌گیری حرفی تازه داشته باشد. رعایت این نکته‌ها میان طرفین اعتماد ایجاد می‌کند. ما در این زمانه به اعتمادسازی نیاز داریم. بی‌اعتمادی دیواری غیرقابل نفوذ است که تا برداشته نشود، نمی‌توانیم به باوری مطلوب برسیم؛ باوری که نه تأیید حرف من باشد نه تأیید حرف او بلکه مورد تأیید ما باشد. این در حقیقت، تبدیل شدن «من» به «ما»ست. وقتی اعتماد نباشد، سخن از باید و نباید است: باید این کار بشود؛ بنابراین، نباید آن کار بشود. دست کشیدن از «بایدها» و «نبایدها» راهی است که با ایجاد اعتماد، امکان پذیرش حرف‌ها را فراهم می‌کند و نتیجه «گوش شنوا داشتن» را به ما نشان می‌دهد.

روان‌شناسان، اعتماد را از عواطف مثبت به حساب می‌آورند. وقتی ما به کسی اعتماد می‌کنیم، مورد احترام واقع می‌شویم. از امام صادق (ع) روایت شده است که احترام مؤمن از احترام کعبه نیز بیشتر است.^۱

در کتاب ارزشمند «رشد متعالی» اعتماد این‌گونه تعریف شده است و ضروری می‌دانم آن را در اینجا بیاورم: «زمانی که بتوانیم صددرصد وجود خود را به گونه‌ای شفاف برای طرف مقابل خود آشکار کنیم، در این صورت، به او اعتماد کرده‌ایم. زمانی که نتوانیم تمامی وجود خود را برای شخصی دیگر آشکار کنیم و تنها بخشی از وجود و خصوصیات خود را آشکار کنیم، در این صورت واژه رودربایستی به کار می‌رود؛ یعنی به گونه‌ای نیم‌بند و محافظه‌کارانه به آن شخص اعتماد کرده‌ایم» (دکتر قاسم قاضی، نظریه متعالی مشاوره: ۳۱).

بی‌اعتمادی معلم و شاگرد به یکدیگر در اثر رنجشی است که رابطه آن‌ها را تیره می‌کند. در فرهنگ و ادب فارسی، بر گذشت و جوانمردی بسیار تکیه شده است. همچنین، در فرهنگ ایرانی، اسلامی، در همه اسطوره‌ها و داستان‌های تاریخی، مذهبی به رفتار آشتی‌جویانه و فراموش کردن گذشته‌های تیره اشاره‌هایی شده و این همان مصداق شعر منسوب به حضرت علی (ع) است.

سخن پایانی اینکه باید دید تا چه اندازه می‌توانیم اوقات فراغت دانش‌آموزان را در جلسه‌هایی که به ما معنی زندگی را می‌آموزد، فراهم سازیم و اگر نمی‌توانیم، بهتر است آزادشان بگذاریم و ببینیم در چه کلاس‌هایی شرکت می‌کنند. ورزش، نقاشی، شناخت قرآن، نهج‌البلاغه، نقالی، رایانه، عکاسی و...

* پی‌نوشت

۱. المؤمن اعظم حرمة من الکعبة (بحارالانوار، ج ۶۸: ۱۶)

ما باید به دانش‌آموزان خود یاد بدهیم که هر سؤالی را که به ذهنشان می‌رسد، طرح کنند. اگر قادر به پاسخ‌گویی به آن‌ها نبودیم، از هنر بیان «نمی‌دانم» استفاده کنیم و با این کار به تعاملی منطقی دست بزنیم

۱۰ اقدام مهم در تعطیلات تابستانی

ملیسا کلی

مترجم: پوریا ربیعی فارسیجانی

آموزگار پایه ششم ابتدایی، دانشجوی

کارشناس ارشد برنامه درسی و

کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی

متخصص آموزش دانشگاه فلوریدا

تعطیلات تابستانی فرصتی است که معلمان با استفاده از آن می توانند تجدید قوا کنند، غبار خستگی را از تن بزدایند و با تمرکز بر برنامه های آموزشی برای تعامل با گروه دیگری از دانش آموزان آماده شوند. در این مقاله، ده کاری که معلم ها باید در تعطیلات تابستانی انجام دهند، مطرح می شود.

۳ فقط برای خودتان کاری انجام دهید؛

به باشگاه بروید، در کنار ساحل قدم بزنید یا به یک سفر دریایی بروید. کاری کنید که انجام دادن آن شما را اقناع کند. از خودتان مراقبت کنید. مراقبت از بدن، ذهن و روح بسیار مهم است؛ چون باعث می شود از زندگی رضایت داشته باشید و به شما در تجدید قوای مجدد و شروع به کار برای سال آینده کمک می کند.

۱ به سفر بروید؛

یک معلم باید هر روز سال تحصیلی در مدرسه حضور داشته باشد. در حقیقت، شما به عنوان یک معلم اغلب لازم است که حتی در خارج از محیط مدرسه، در دسترس باشید. بنابراین، سفر رفتن در تعطیلات تابستانی و انجام دادن کارهایی دور از محیط مدرسه ضروری است.

۲ یک چیز جدید را امتحان کنید؛

افق دید خود را گسترش دهید. یک سرگرمی یا چالش جدید را انتخاب کنید و یا در دوره های آموزشی غیر از موضوع تدریس خود ثبت نام کنید. تعجب خواهید کرد چگونه این اقدام می تواند تدریس شما را در سال آینده تقویت کند. موضوع جدید مورد علاقه شما ممکن است با علاقه شماری از دانش آموزان جدیدتان ارتباط داشته باشد.

۴ روی تجربه های تدریس سال گذشته تأمل کنید؛

به سال قبل فکر کنید و موفقیت ها و چالش های خود را تعیین کنید. اگرچه باید زمان یکسانی را صرف تفکر درباره چالش ها و موفقیت ها کنید، روی موفقیت ها بیشتر متمرکز شوید. وقتی به جای توجه به کارهایی که ضعیف انجام داده اید، بر آنچه خوب انجام گرفته است متمرکز کنید، موفقیت بیشتری حاصل می شود.

۶ یک همکار را برای صرف ناهار دعوت کنید؛

با نزدیک شدن به شروع سال تحصیلی، معلمان باید بدانند که از آن‌ها قدردانی می‌شود. به یک معلم همکار که به شما انگیزه داده و برایتان الهام‌بخش بوده است، فکر کنید. او را برای ناهار دعوت کنید و نشان دهید که وجودش چقدر برای دانش‌آموزان و شما مهم است.

۱۰ سطح تخصص خود را حفظ کنید؛

همواره درباره موضوعی که تدریس می‌کنید، اطلاعات بیشتری کسب کنید و مطالب جدیدی یاد بگیرید. برای این کار، آخرین ویرایش انتشارات را کنترل و بررسی کنید. ممکن است برای یک درس جدید، منبعی خوب و عالی پیدا کنید.

* منبع

Kelly, Melissa. (2020, February 11). Top 10 Things for Teachers During Summer Vacation. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/during-summer-vacation-8342>
<https://www.thoughtco.com/>

۵ درباره حرفه خود اطلاعات کسب کنید؛

اخبار بخوانید و درباره اینکه در حوزه آموزش و پرورش چه می‌گذرد، اطلاعات کسب کنید. اقدامات قانون‌گذاری امروز می‌تواند به معنای تغییری بزرگ در محیط کلاس فردا باشد.

۷ برای بهبود تدریس خود، چند درس را انتخاب و درباره آن‌ها مطالعه کنید؛

دروسی را که احساس می‌کنید باید بهبود دهید، انتخاب کنید. شاید نیاز شما فقط با خواندن منابع غیردرسی برطرف شود. شاید هم فقط باید آن‌ها را دور بریزید و طرح درس‌هایتان را از نو بنویسید. یک هفته وقت صرف تجدید نظر در این طرح درس‌ها و باز نویسی آن‌ها کنید.

۸ روش‌های تدریس خود را ارزیابی کنید؛

آیا در کلاس مدیریت مطلوبی دارید؟ آیا برای مواجهه با دانش‌آموزانی که با تأخیر به کلاس می‌آیند، سیاست مؤثری دارید؟ آیا کارها و وظایف کلاسی را به خانه می‌برید؟ این روش‌ها و سایر روش‌های تدریس خودتان را بررسی کنید؛ با شناسایی نقایص، کارایی و اثربخشی تدریس خود را افزایش دهید و از تعداد کارهایی که به خانه می‌برید، بکاهید.

۹ به خودتان روحیه بدهید و انگیزه‌تان را برای تدریس تقویت کنید؛

زمان‌های خوب و باکیفیتی را با کودک خود یا شخصی دیگر بگذرانید. درباره معلم‌ها و مربیان معروف و شناخته شده و رهبران الهام‌بخش و انگیزشی مطالعه کنید. کتاب‌ها و فیلم‌های الهام‌بخش و انگیزشی بخوانید و ببینید. به یاد داشته باشید که چرا وارد حرفه معلمی شده‌اید و چگونه این کار را شروع کرده‌اید.

دور خیز تابستانی

برای تولید محتوای الکترونیکی

سید میثم موسوی

تصویرگر

سمیه مهتدی

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی و معاون آموزشی ابتدایی

صورتی که معلم در این زمینه‌ها توانمند باشد، قادر خواهد بود شرایط را تحت کنترل خود نگه دارد. یکی از فرصت‌هایی که معلمان می‌توانند با استفاده از آن برای توسعه حرفه‌ای خود اقدام کنند، تعطیلات تابستان است. به بیان دیگر، تعطیلات تابستان بهترین فرصت برای خودآموزی و تقویت مهارت‌های حرفه‌ای در زمینه استفاده از فناوری‌های نوین و همچنین تولید محتوای الکترونیکی است. برای این کار، نیازی نیست حتماً در دوره‌ها و کلاس‌های حضوری شرکت کنید بلکه مطالعه کتاب‌های مرتبط و مراجعه به وبگاه‌هایی که در این مورد طراحی شده‌اند، می‌تواند بسیار مفید باشد.

در زمینه آموزش‌های الکترونیکی، کلاس معکوس، تولید محتوای الکترونیکی، تهیه فیلم‌های آموزشی، نحوه استفاده از رسانه‌های مختلف در آموزش و ... کتاب‌های زیادی وجود دارد. وبگاه‌های بسیاری هم هستند که با ارائه فیلم و آموزش‌های غیرحضوری یا برخط (آنلاین)، نحوه ساخت چندرسانه‌ای‌ها و بازی‌های آموزشی را آموزش می‌دهند و به راحتی و با صرف هزینه اندک می‌توان از آن‌ها استفاده کرد.

بد نیست امسال تابستان هر کدام از ما پس از مطالعه و کسب اطلاعات لازم، حداقل یک محتوای الکترونیکی (به صورت چندرسانه‌ای، بازی، فیلم، انیمیشن و ...) را براساس اصول صحیح، طراحی کنیم و با همکاران خود به اشتراک بگذاریم.

معلم به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی، وظیفه انتقال دانش، ایجاد بینش و افزایش مهارت دانش‌آموزان را بر عهده دارد. انجام این وظایف، به خصوص در ایام و شرایط خاص، نیازمند تخصص و مهارت‌های ویژه‌ای است که شاید در موقعیت‌های عادی کمتر به آن‌ها نیاز باشد. برای مثال، در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ اتفاقات پیش‌بینی نشده زیادی افتاد که به تعطیلی موقت مدارس در نقاط مختلف کشور منجر شد. در این تعطیلات اجباری، لزوم آشنایی معلمان و دست‌اندرکاران نظام آموزش با فناوری‌های نوین، بیش از پیش مشخص شد؛ اینکه معلمان در چنین ایامی بتوانند از رسانه‌های متنوع در آموزش‌های خود بهره ببرند و محتواهای آموزشی را در قالب فیلم، انیمیشن، کلیپ و ... طراحی کنند و به مخاطبان خود ارائه دهند، نیازی بود که به روشنی احساس می‌شد و معلمانی که با فناوری‌های نوین از جمله شبکه‌های اجتماعی و کارکردهای آن‌ها و تولید محتوای الکترونیکی آشنایی بیشتری داشتند، راحت‌تر و با آرامش خیال بیشتری توانستند با دانش‌آموزان خود و والدین آن‌ها ارتباط برقرار کنند و مطالب آموزشی را ارائه دهند. در مقابل، معلمانی که این آشنایی را نداشتند، در شرایط پیش آمده دچار اضطراب و نگرانی بیشتری شدند.

آشنایی با روش‌های ارائه محتوا در فضای مجازی، انواع محتواهای الکترونیکی و نحوه ساخت و استفاده از آن‌ها، مهارتی است که در چنین شرایطی به کمک معلمان می‌آید و در

می‌شود چند کتاب هم درمورد اصول طراحی چندرسانه‌ای و تولید محتوای الکترونیکی مطالعه کنید. نمی‌شود به طراحی و تولید محتوای الکترونیکی علاقه‌مند باشیم ولی اصول اصلی طراحی چندرسانه‌ای‌ها را ندانیم. این اصول در کتاب‌های بسیاری توضیح داده شده‌اند. جست‌وجو در اینترنت هم در این زمینه بسیار مفید است.

پس از آنکه با مطالعه کتاب‌ها و سایت‌های مختلف با اصول اولیه طراحی و تولید محتوای الکترونیکی آشنا شدیم، نوبت به انتخاب یک برنامه برای طراحی محتوای مورد نظر می‌رسد. در سال‌های اخیر برنامه‌های بسیاری طراحی شده‌اند که به معلمان در تولید محتوای الکترونیکی کمک می‌کنند. این برنامه‌ها اغلب به دانش زبان برنامه‌نویسی نیازی ندارند و معلمان می‌توانند به راحتی، با به اصطلاح چند «کلیک» و «درگ اند دراپ»، به تولید محتوای الکترونیکی بپردازند.

از جمله این برنامه‌ها می‌توان به اتوپلی^۱، کپتیویت^۲، استوری لاین^۳، و بیلدر^۴ اشاره کرد. برای آشنایی با این نرم‌افزارها کافی است نام آن‌ها را در اینترنت جست‌وجو کنید تا انواع آموزش‌های برخط و تالارهای گفت‌وگو به شما نمایش داده شود. همچنین، وبگاه‌های آموزش الکترونیکی بسیاری وجود دارند که فیلم‌های آموزشی و نمونه‌های کار شده را در دسترس متقاضیان قرار می‌دهند.

حالا که اطلاعات کافی در مورد ویژگی‌های پیام‌های آموزشی، گرافیک و محتوای الکترونیکی و همچنین روش استفاده از

برنامه‌های تولید محتوا به دست آوردید، کافی است یک موضوع درسی را انتخاب و روی کاغذ طراحی کنید؛ به عبارت دیگر محتوا، تکالیف، ارزشیابی و ... را براساس اهداف و مخاطب خود مشخص کنید و سپس بر مبنای اصول چندرسانه‌ای‌ها، به تولید محتوای الکترونیکی مورد نظر تان بپردازید.

و نکته آخر: یادمان باشد که تولید محتوای الکترونیکی روندی بی‌پایان است و با هر بار بازگشت و بررسی کار، می‌توان محتوای بهتر و مفیدتری تولید کرد ولی مسئله مهم، شروع این روند است.

موفق باشید.

*** پی‌نوشت‌ها**

1. Auto play
2. Adobe Captivate
3. Articulate StoryLine
4. Multimedia Builder

از کجا شروع کنیم؟

مطالعه کتاب می‌تواند اولین گام برای شروع تولید یک محتوای الکترونیکی اصولی و صحیح باشد. کتاب‌های بسیاری وجود دارند که اصول اولیه طراحی پیام آموزشی را ارائه می‌دهند. فارغ از اینکه محتوای آموزشی ما الکترونیکی یا غیرالکترونیکی است، نیاز داریم بدانیم که پیام آموزشی چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد. کتاب «طراحی پیام‌های آموزشی» نوشته دکتر امیر تیموری یکی از کتاب‌های خوبی است که در این زمینه تألیف شده است. همچنین، معلمان نیاز دارند که اشکال گرافیک را بشناسند و بدانند چه نوع گرافیکی برای انتقال چه نوعی از دانش مفیدتر است. یکی از کتاب‌هایی که با مثال‌های روشن و کاربردی اصول استفاده از گرافیک مختلف را به خوبی معرفی می‌کند، کتاب «گرافیک در خدمت یادگیری» است. پس از مطالعه چنین کتاب‌هایی پیشنهاد

میدان داری

رسانه‌ها در فرایند یادگیری

ترجمه: مینا قراگوزلی

مانوئل ویلبولد

دانشجوی رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان قزوین

آوریل ۲۰۱۹

۱. ارتباط و همکاری

عمده‌ترین مزیت رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برقراری ارتباط بهتر است. هر دانش‌آموز در هر زمان می‌تواند با استفاده از پیام‌رسان‌هایی مانند واتس‌آپ یا پیام‌رسان‌های داخلی نظیر آن با افراد دیگر در هر نقطه از جهان ارتباط برقرار کند. آن‌ها می‌توانند از طریق تلفن هوشمند، تبلت یا کامپیوتر از این پلتفرم‌ها استفاده کرده، به تبادل اطلاعات و سؤالات پرداخته یا به صورت صوتی یا تصویری با هم صحبت کنند. اگر دانش‌آموز در تکالیف درسی خود مشکلی داشته باشد می‌تواند بدون نیاز به ملاقات حضوری و تنها از طریق شبکه‌های اجتماعی با دوستان یا معلمان خود در ارتباط بوده و راهنمایی‌های لازم را دریافت کند. شبکه‌های اجتماعی با فراهم‌سازی امکانات و پشتیبان‌ها در به اشتراک گذاری اسناد، فرایند یادگیری را ارتقا می‌بخشند. معلمان نیز از طریق این نوع ارتباطات اجتماعی با دانش‌آموزان خود در تماس هستند.

۲. دسترسی به اطلاعات عینی آنلاین

وبسایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی مختلف اطلاعات زیادی فراهم کرده و در دسترس کاربران قرار می‌دهند. این اطلاعات می‌تواند برای دانش‌آموزان مفید باشد. دانش‌آموزان می‌توانند

چگونه استفاده از رسانه‌های اجتماعی در

آموزش موجب بهبود یادگیری می‌شود؟

امروزه تکنولوژی و رسانه‌های اجتماعی به یکی از ضروریات زندگی ما تبدیل شده‌اند. تقریباً تمام افراد بالای ۱۳ سال به شبکه‌های اجتماعی محبوب مانند واتس‌آپ، فیس‌بوک، اسنپ‌چت، اینستاگرام و ... و در شبکه‌های داخلی به سروش، بله، روبیکا و ... دسترسی دارند. به عنوان مثال رسانه اجتماعی مانند واتس‌آپ حداقل ۱۶ سال سن دارد.

دانش‌آموزان برای فراهم‌سازی نیازمندی‌های آموزشی خود از تجهیزات و ابزار آنلاین مختلف استفاده می‌کنند. بیره نیست اگر بگوییم در جهان مدرن امروزی آموزش و رسانه‌های اجتماعی دست در دست یکدیگر داشته و رابطه نزدیکی با هم دارند.

اما سؤالی که پیش می‌آید اینست که: چگونه شبکه‌های اجتماعی آنلاین برای دانش‌آموزان مفید هستند؟ آیا روش‌هایی وجود دارد که (از طریق آن‌ها) کاربرد ایمن و مناسب این رسانه‌ها بتواند برای فراگیران مفید بوده و به ترمیم شکاف‌های موجود در فرایند یادگیری کمک کند؟

در اینجا به بررسی برخی رویکردها و مزایای رسانه‌های اجتماعی می‌پردازیم. رویکردهایی که می‌توانند عملکرد آکادمیک دانش‌آموزان را بهبود بخشند.

از طریق اخبار و اطلاعات شبکه‌های اجتماعی (گردش خبری) وبسایت‌های مناسب و آموزنده را پیدا کرده و از این طریق به اطلاعات موردنظر خود دست یابند. همچنین آن‌ها می‌توانند براساس علایق خود پاسخ‌های متعددی برای سؤالاتشان پیدا کنند. سایت‌ها و وبسایت‌های داخلی مانند «شبکه ملی مدارس ایران» و شبکه آموزشی «شاد» می‌توانند الهام‌بخش ایده‌هایی برای پروژه‌های مدرسه یا حل مسئله عملی باشند. از دیگر مزایای شبکه‌های اجتماعی این است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند برای درس‌های مهم خود آماده شده و مفاهیم خاص را با بالاترین کارایی یاد بگیرند. وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی حاوی آخرین اطلاعات دربارهٔ دروس مدرسه خواهد بود. در نتیجه این فرصت برای دانش‌آموزان فراهم می‌شود تا مطالب جدید را بررسی کرده و آن‌ها را از نظر بگذرانند. در عصر کنونی شاهد یادگیری از طریق رسانه‌های اجتماعی هستیم.

۳. درگیر شدن والدین در فرایند یادگیری فرزندان

رسانه‌های اجتماعی به والدین کمک می‌کنند تا در فرایند یادگیری فرزندان خود مشارکت داشته باشند. والدین از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌توانند دربارهٔ فعالیت‌های مدرسه اطلاعات جدیدی کسب کنند و از طریق پلتفرم‌های آنلاین ایمن که مورد استفادهٔ مدرسه یا مؤسسه هستند با والدین در ارتباط باشند و پیشرفت دانش‌آموزان را به اطلاع والدین برسانند. والدین نیز می‌توانند با معلمان در ارتباط بوده و از مطالب درسی، فرایند یادگیری و آموزش مطلع باشند. از طرف دیگر، رسانه‌های اجتماعی تأثیر مثبتی روی عملکرد دانش‌آموزان دارند. در نتیجه والدین می‌توانند حمایت‌های آموزشی بهتر و قابل درکی به فرزندان خود ارائه دهند.

۴. بهبود مهارت‌های آموزشی، یادگیری، ارتباطی و خواندن

غالباً مشاهده شده است که دانش‌آموزان از خواندن و نوشتن خسته می‌شوند. ولی، اینترنت و رسانه‌های اجتماعی به صورت آنلاین اطلاعات زیادی در اختیار کاربران قرار می‌دهند و دانش‌آموزان تمایل زیادی برای مطالعهٔ آن‌ها دارند. به‌ویژه اگر این اطلاعات شامل انیمیشن‌های جالب توجه باشد. پیام‌ها، نظرات و تفاسیر، خبرها، مقالات و کتاب‌های آنلاین فهرستی بی‌پایان از اطلاعات خواندنی فراهم می‌کنند و دانش‌آموزان را وادار می‌کنند تا زمانی را به مطالعهٔ مطالب اختصاص داده و برای یادگیری آن‌ها بیشتر تلاش کنند. این فعالیت‌های آنلاین به یادگیری کلی کودک کمک کرده

و در نهایت عادت‌های خواندن کودک پیشرفت چشمگیری می‌کند. در نتیجه موجب بهبود مؤثر توانایی‌های نوشتاری دانش‌آموز می‌شود.

۵. فرصت‌های یادگیری و آموزش از راه دور

یکی دیگر از مزایای بزرگ شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی در زمینهٔ یادگیری و آموزش فراهم‌سازی فرصت آموزش از راه دور است. دانش‌آموزان محروم از تحصیل زیادی وجود دارد که به آموزش‌های رسمی دسترسی ندارند و نمی‌توانند در کلاس‌های منظم مؤسسات آموزشی یا مدارس شرکت کنند. امروزه معلمان می‌توانند با کمک ابزار و تجهیزات آنلاین به همراه رسانه‌های اجتماعی دانش‌آموزان را جذب برنامه‌های آموزش از راه دور کنند و از این طریق آن‌ها را در کلاس‌های درسی شرکت دهند. این فرایند به زودی به یک بخش جدایی‌ناپذیر سیستم آموزشی مدرن در جهان تبدیل خواهد شد. ارائهٔ سخنرانی‌های زنده از طریق اسکایپ یا به کمک شبکه‌های داخلی و نرم‌افزارهای آموزشی روشی است که به دانش‌آموزان مناطق دوردست و محروم جهان امکان می‌دهد تا به آموزش دسترسی داشته باشند.

بنابراین می‌توان ادعا کرد که بستر^۱ رسانه‌های اجتماعی می‌توانند موجب برقراری تماس‌های صوتی و ویدئویی آزاد، ارتباطات، به اشتراک‌گذاری اسناد و مدارک و هر نوع اطلاعاتی باشند که در بهبود عملکرد آکادمیک و یادگیری دانش‌آموزان تأثیر بسزایی دارند.

همزمان والدین و معلمان نیز باید به این نکته توجه کنند که هنگام ارتباط آنلاین کودک و کار با اینترنت و شبکه‌ها و وبسایت‌های اجتماعی تمهیدات امنیتی لازم را فراهم کنند. در زمینهٔ فراهم‌سازی امنیت کودکان هنگام کار با رسانه‌های اجتماعی نکات مهمی وجود دارد که امروزه رعایت آن‌ها برای تمام والدین مفید و

در عین حال الزامی است.

از شبکه‌های آموزشی مؤثر دانش‌آموزی، می‌توان به شبکه ملی مدارس ایران (رشد) اشاره کرد. این شبکه به‌عنوان یکی از اجزای بستهٔ آموزشی به سایر اجزا در رسیدن به اهداف کمک می‌کند. دانش‌آموزان و معلمان و والدین با مراجعه به شبکه رشد، اطلاعات مفید علمی - آموزشی، فرهنگی مرتبط با درس‌های هر پایه تحصیلی کسب کرده و به مفاهیم علمی متعددی دسترسی خواهند داشت.

* پی‌نوشت

1. Platform

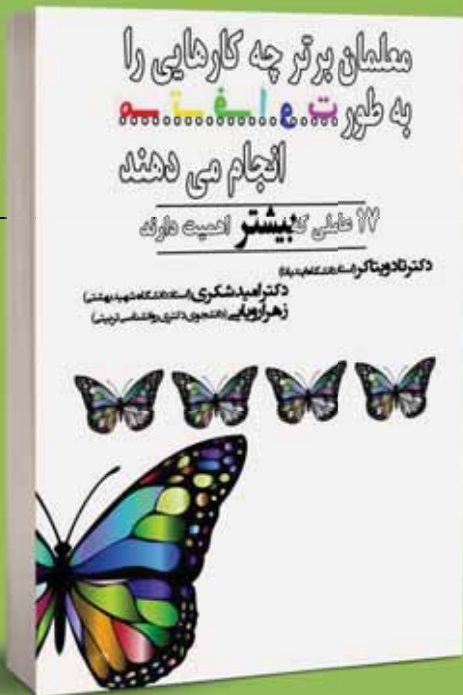
معلمان برتر چه کارهایی را به طور متفاوت انجام می دهند

نویسنده: تاد ویتاگر

مترجمان: امید شکری، زهرا رویایی

ناشر: رشد فرهنگ

چاپ: ۱۳۹۶

آذر دخت کوهستانی نژاد طاری

آموزش و پرورش داشته باشد و فهرستی از دستورالعمل‌ها، استانداردها، اصول و نظریه‌های مرتبط با این حوزه را مطالعه کند. بهترین و بدترین معلمان امکان دارد مثل هم در کلاس‌های دوره کارشناسی یا کارشناسی ارشد، رتبه اول بوده باشند. تفاوت بین معلمانی که اثربخش‌ترند و همکاران آن‌ها که اثربخشی کمتری دارند، در دانسته‌هایشان نیست بلکه در کارهایی است که انجام می‌دهند.

این کتاب نمی‌خواهد مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها را تجویز کند. در عوض، در پی آن است که چشم‌انداز مدرسه را از دید معلمان برتر به نمایش بگذارد. آن‌ها هنگامی که کلاس‌های درس و دانش‌آموزان خود را می‌بینند، واقعاً چه مشاهده می‌کنند؟ کانون توجه آن‌ها کجاست؟ وقت و انرژی خود را چطور صرف می‌کنند؟ چه عواملی به تصمیمات آن‌ها جهت می‌دهد؟ ما چطور می‌توانیم به برتری‌های مشابه آنان دست یابیم؟

پاسخ واحدی برای این سؤال وجود ندارد؛ اگر وجود داشت، قطعاً همه ما در حال حاضر آن را به کار می‌بستیم. آموزش و پرورش امر بسیار پیچیده‌ای است؛ همچنان که تدریس در کلاس‌های درس نیز پیچیده است اما ما می‌توانیم در جهت کشف کارهایی که برترین معلمان انجام می‌دهند، قدم برداریم. می‌توانیم به این نگرش دست یابیم که به عنوان یک معلم تا چه حد می‌توانیم اثربخش و مؤثر باشیم. بیشتر از همه، می‌توانیم مهارت‌های خودمان را بهبود دهیم. همه ما با برترین معلمان هم‌عقیده‌ایم که: مهم نیست اکنون در چه شرایطی

کتاب «معلمان برتر چه کارهایی را به طور متفاوت انجام می‌دهند» نوشته تاد ویتاگر به این مسئله می‌پردازد که معلمان توانمند چه کارهایی انجام می‌دهند که باعث تمایز آن‌ها از دیگران می‌شود.

وقتی بدانیم برترین معلمان چه کارهایی انجام می‌دهند و ما نیز آن کارها را تمرین و تکرار کنیم، می‌توانیم خود را تا حد آنان ارتقا دهیم.

آموزش و پرورش شغل سختی است. روزهای طولانی سپری می‌شوند و گاهی مشکلات جدی ممکن است بروز پیدا کنند. آنچه همواره و در درجه اول در کانون توجه معلمان بزرگ قرار دارد، دانش‌آموزان هستند. اغلب معلمان در زمانی که شرایط بر وفق مراد است، ظاهراً این مطلب را تأیید می‌کنند اما برترین معلمان در شرایط دشوار نیز به این مطلب جامه عمل می‌پوشانند. می‌دانیم که در درجه نخست باید دانش‌آموزان در کانون توجه مدارس قرار داشته باشند و پس از آن، افراد دیگری که در آنجا مسئولیتی به عهده دارند، اهمیت پیدا می‌کنند. برترین معلمان همواره این نکته را سرلوحه کار خویش قرار می‌دهند.

معلمان برتر همچنین می‌توانند از نقطه نظر دانش‌آموزانشان به مسائل نگاه کنند. آن‌ها توانایی بی‌نظیری دارند و آن این است که خود را در جایگاه هر یک از دانش‌آموزانی که با او تعامل دارند تصور می‌کنند و می‌دانند که چطور با دیگران برخورد داشته باشند.

هر معلمی ممکن است قفسه‌ای پر از کتاب درباره مسائل

- معلمان برتر در عین حال که انتظارات سطح بالایی از دانش‌آموزان دارند، انتظارات سطح بالاتری نیز از خودشان دارند.

- معلمان برتر می‌دانند عاملی که می‌تواند باعث ایجاد تغییر و تفاوت در کلاس درس شود، خود آن‌ها هستند.

- معلمان خوب همواره برای بهبود تلاش می‌کنند و تمرکزشان بر چیزی است که می‌توانند کنترل کنند؛ یعنی بر عملکرد خودشان تمرکز دارند.

- معلمان برتر در وهله اول روی دانش‌آموزان تمرکز دارند و با دید وسیعی که دارند، قدر و منزلت هر چیزی را می‌دانند.

- معلمان بزرگ در کلاس‌های درس خود یک فضای مثبت ایجاد می‌کنند. آن‌ها با همه افراد با احترام رفتار می‌کنند. به‌طور خاص، آن‌ها قدرت تحسین را می‌دانند.

در بخشی از کتاب «معلمان برتر چه کارهایی را به‌طور متفاوت انجام می‌دهند» می‌خوانید:

«زمانی که معلم عطسه می‌کند، کل کلاس سرما می‌خورند. این به خودی خود، نه خوب است و نه بد. این فقط یک واقعیت است. تأثیر ما روی دانش‌آموزان، بسیار زیاد است؛ چون آنچه در کانون توجه ما قرار دارد، در کانون توجه دانش‌آموزان نیز قرار می‌گیرد و اندیشه و رفتار ما بر آن‌ها تأثیر می‌گذارد. اگر ما برای ایجاد روابط خوب و قابل اعتماد تلاش کنیم، دانش‌آموزان نیز تلاش می‌کنند تا رضایت ما را به دست آورند. اگر به گونه‌ای رفتار کنیم که اعتبار خود را از دست بدهیم، دانش‌آموزان نیز بر علیه ما کار خواهند کرد. دانش‌آموزانی که هر روز به کلاس درس قدم می‌گذارند، از ما انتظار دارند که برای تنظیم روابط و کیفیت تعاملات تلاش کنیم. اگر یک شیوه مثبت براساس اصول حرفه‌ای بنا نهیم، آن‌ها نیز خودشان را با آن شیوه جور خواهند کرد. در مقابل، اگر طرز برخورد ما منفی و خشونت‌آمیز باشد، آن‌ها نیز به همان شیوه واکنش نشان خواهند داد.

ما اغلب می‌شنویم که «شما باید تلاش کنید و احترام و توجه دانش‌آموزان را کسب کنید». با این حال، دانش‌آموزان در روز نخست مدرسه بهترین رفتار را دارند. آیا ما از این فرصت استفاده کرده و توجه و احترام آن‌ها را جلب کرده‌ایم؟ آیا در طول تابستان، برای ایجاد پایه روابط با دانش‌آموزان و خانواده‌شان کاری انجام داده‌ایم؟ البته که پاسخ، منفی است. دانش‌آموزان در روز اول مدرسه، احترام زیادی برای معلمان قائل هستند. پس از آن، ما تعیین می‌کنیم که چه اتفاقی بیفتد. برترین معلمان در تمام طول سال، برای ایجاد و پرورش روابط احترام‌آمیز تلاش می‌کنند.

قرار داریم و تا چه اندازه، خوب هستیم بلکه مهم این است که همواره می‌خواهیم بهتر از این باشیم.

این‌طور نیست که تمام جنبه‌های آموزش خوب و برتر فقط در این کتاب گفته شده باشد. افرادی که به دنبال مطالب مؤثر در مورد توسعه برنامه درسی، رویکردهای آموزشی، مباحث ارزیابی و دیگر موضوعات این حوزه‌اند، می‌توانند این گونه اطلاعات را در جاهای دیگر نیز بیابند. تمرکز این فصول بر باورها، رفتارها، بینش‌ها و تعاملاتی است که تار و پود حیات کلاس‌های درس و مدارس ما را تشکیل می‌دهند. یادگیری و فراگیری دانش می‌تواند به‌طور فردی و بدون ارتباط با دیگران اتفاق بیفتد اما آموزش، نیازمند تعامل افراد با یکدیگر است. آموزش اثربخش نیازمند مهارت‌های ارتباطی است و برترین معلمان، همه‌روژه این مهارت‌ها را به کار می‌بندند.

قالب این کتاب، ساده و آسان است. در قسمت مقدمه، درباره اهمیت آموزشی که اثربخش‌ترین معلمان ارائه می‌دهند، مطالبی مطرح می‌کند. در فصل پایانی از ما می‌خواهد که بر باورهای اصلی خود تمرکز و به آن‌ها توجه داشته باشیم. در فصول میانی به کارهای منحصر به فردی که معلمان خوب و برتر به‌طور متفاوت انجام می‌دهند، اشاره می‌شود. هر یک از ما می‌توانیم تمامی موارد توصیف شده در این کتاب، یعنی کارهایی را که معلمان برتر انجام می‌دهند، به کار ببندیم.

نویسنده این کتاب، استاد رهبری آموزش در دانشگاه ایالتی ایندیانا است. او که سابقه سال‌ها تدریس و مدیریت در دوره‌های تحصیلی متفاوت را دارد، علاقه شدید خود به آموزش و پرورش را از طریق تحقیق و مطالعه در مورد معلمان و مدیران اثربخش، دنبال کرده است و اکنون، یکی از چهره‌های برجسته در حوزه‌های انگیزش، رهبری و اثربخشی معلمان و مدیران به حساب می‌آید. جملاتی برگزیده از کتاب:

- معلمان برتر هرگز فراموش نمی‌کنند که اشخاص کیفیت یک مدرسه را تعیین می‌کنند نه برنامه‌ها و شیوه‌های خاص.

- معلمان برتر در آغاز سال تحصیلی، انتظارآشنان را به‌طور واضح تعیین و بیان می‌کنند و آن‌ها را به‌طور مداوم در طول سال تحصیلی دنبال می‌نمایند.

- معلمان برتر کلاس درسشان را با خردمندی مدیریت می‌کنند. زمانی که سخنی بر زبان می‌آورند، آن را معنا می‌کنند و منظور خودشان را بیان می‌کنند.

- زمانی که یک دانش‌آموز رفتار بدی انجام می‌دهد، معلمان برتر یک هدف را دنبال می‌کنند و آن این است که از وقوع دوباره آن رفتار جلوگیری کنند.

اگر ما برای ایجاد روابط خوب و قابل اعتماد تلاش کنیم، دانش‌آموزان نیز تلاش می‌کنند تا رضایت ما را به دست آورند. اگر به گونه‌ای رفتار کنیم که اعتبار خود را از دست بدهیم، دانش‌آموزان نیز بر علیه ما کار خواهند کرد

کتاب، یار دبستانی من

دکتر مهدی حسین زاده

آموزش قلب‌ها و اندیشه‌ها؛ تجارب ژاپنی‌ها در

مراکز پیش دبستانی و دبستانی

نویسنده: کاترین لوئیس

مترجمان: حسین افشین منش، شیده ایلگی طاهر

ناشر: سازوکار

تعداد صفحات: ۳۹۵

معرفی: استفاده از تجارب دیگران همواره عملی ستوده و تأیید شده از جانب عقل سلیم است. این کار سبب می‌شود پُسنینان بیراهه‌هایی را که پیشروان گرفتارشان شده‌اند، بشناسند. همچنین، با این کار می‌توان از موفقیت‌های پیشینیان بهره‌ها برد. از همین رو، دکتر کاترین لوئیس به بازخوانی تجارب ژاپنی‌ها در

مراکز پیش دبستانی و دبستانی پرداخته و این

کتاب را تألیف کرده است. کتاب گزارشی کتبی از پژوهش میدانی چهارده ساله‌ای است که به صورت کیفی انجام گرفته است. با مطالعه این کتاب متوجه می‌شویم که آموزش و پرورش ابتدایی و پیش‌ابتدایی یکی از موضوعات بسیار مهم در کشور ژاپن است؛ به گونه‌ای که دولت بیشترین سهم از تولید ناخالص ملی خود را صرف دوره‌های آموزشی پیش از دانشگاه، به‌ویژه دوره‌های پیش دبستانی و ابتدایی می‌کند.

نویسنده پس از شنیدن مطالبی درباره موفقیت‌های فراوان ژاپنی‌ها در آموزش و پرورش ابتدایی، بر آن شد که در مورد ریشه‌های این موفقیت‌ها پژوهش کند. نکته جالب توجه این است که از نظر وی، عامل موفقیت ژاپنی‌ها نه طولانی‌تر بودن ایام تحصیل است نه داشتن امکانات مادی و پشتیبانی بلکه مدارس ژاپنی به سبب رفع آنی نیازهای بچه‌ها به این موفقیت نائل شده‌اند. برخی از این نیازها عبارت‌اند از: نیاز به دوستی، نیاز به تعلق خاطر و نیاز به فرصت‌هایی برای زندگی در مدرسه.

اشاره: تابستان مجال خوبی برای کتاب‌خوانی است. از دیرباز کتاب به مثابه یار دیرین، مهربان و دست‌یافتنی همواره همراه آدمی بوده و در عرصه‌های مختلف از جمله در مقوله آموزش و پرورش دانش‌آموزان می‌تواند رهنمون خوبی باشد. ما کوشیده‌ایم در این قسمت مطالعه چند کتاب را در اوقات فراغت تابستان به شما معلم عزیز، پیشنهاد دهیم.

مهار استرس در معلمان

نویسنده: کریس کی ریاکو

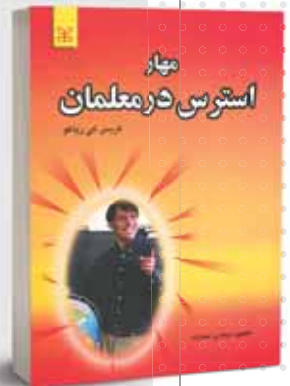
مترجم: منصوره وحدتی

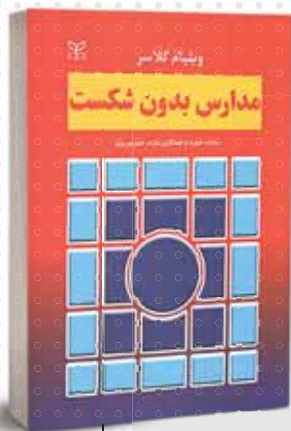
ناشر: رشد

تعداد صفحات: ۱۷۶

معرفی: کتاب حاضر با تحلیل استرس، معلمان را با چگونگی به وجود آمدن استرس در هنگام تدریس، آشنا و راهبردهایی را برای مهار آن پیشنهاد می‌کند. نویسنده ابتدا با تعریف استرس و بیان نمونه‌هایی از استرس معلمان، موضوع اصلی کتاب را برای خواننده تشریح می‌کند و در این میان با بیان مطالبی درباره تیپ‌های شخصیتی مختلف، توضیح می‌دهد که چه تیپ‌هایی بیشتر در معرض استرس قرار دارند. او پس از تبیین مفهوم استرس، منابع اصلی آن را بررسی می‌کند و نتیجه می‌گیرد که منبع استرس در افراد مختلف، متفاوت است.

همچنین، از معلمان می‌خواهد که با جست‌وجو در خود، منابع استرس موجود در خویش را بیابند و یادداشت کنند. یکی از محاسن این اثر، ارائه راهکارهای کاربردی برای رفع استرس معلمان است. نویسنده کتاب سه فصل را به راهکارهای عملی برای معلمان اختصاص داده است؛ راهکارهایی که معلمان با به کار بستن آن‌ها می‌توانند از استرس‌رهای پیداکند. او در فصلی جداگانه، برای اینکه عملکرد مدرسه به عنوان مجموعه‌ای واحد، به‌گونه‌ای باشد که استرس در کارکنان و معلمان به حداقل برسد، راهکارهایی را با مدیران مدارس در میان می‌گذارد.

مدارس بدون شکست

نویسنده: ویلیام گلاسر

مترجم: ساده حمزه

ناشر: رشد

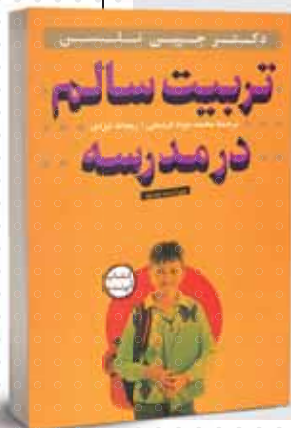
تعداد صفحات: ۲۲۵

معرفی: این کتاب با نگاهی متفاوت به نقایص و مشکلات نظام آموزش و پرورش، این نظام را فی‌نفسه باعث شکست دانش‌آموزان می‌داند. در این کتاب، نویسنده

گروهی از دختران نوجوان را که گرفتار مشکلات قانونی بوده‌اند و جرمشان اصلاح‌ناپذیری بوده، بررسی کرده است. دو نفر از این گروه تصور می‌کنند که شاید بتوانند در تحصیل موفق شوند اما پنج نفر دیگر اعتقاد دارند که در زندگی شکست خورده‌اند. آن‌ها می‌گویند تنها به این دلیل که مجبورند، به مدرسه می‌روند؛ و گر نه امیدی ندارند چیز با ارزشی یاد بگیرند که در زندگی حال و آینده‌شان به کار آید. به بیان دیگر، باور به اینکه مدرسه در چگونه زندگی کردن به افراد کمکی نمی‌کند، باعث شده است که آن‌ها برای موفقیت در مدرسه هیچ تلاشی نکنند. آن‌ها به راحتی اعتراف می‌کنند که بیشتر مشکلاتشان با والدینشان مربوط به شکست تحصیلی و شکست‌های داخل مدرسه با خارج از آن است. گلاسر در پاسخ به این سؤال که آیا می‌توان در برابر احساس شکست به این افراد کمک کرد، می‌گوید بهترین گزینه‌ای که بیشترین تأثیر را در غلبه بر مشکل شکست دارد، آموزش و پرورش موفق است. از دیدگاه او باید مدارس را گسترش داد تا همه کودکان، چه در مناطق مرفه‌نشین و چه در مناطق فقیرنشین، از آن‌ها بهره‌مند شوند و طعم موفقیت را بچشند. از نظر گلاسر، مشکل اساسی مدارس شکست است؛ بنابراین باید راه‌هایی پیدا کرد که کودکان بیشتری بتوانند به موفقیت برسند.

عبور کنند؟ برای دور شدن از آسیب‌های آموزش و پرورش و نزدیک شدن به اهداف واقعی تعلیم و تربیت و ایجاد فضیلت در دانش‌آموزان، شیوه‌ای با عنوان «تربیت سالم در مدارس» طراحی شده است. مؤلفان این کتاب این روش را با استفاده از مبانی نظری آلفرد آدلر و رادولف درایکزر تدوین کرده‌اند.

نویسندگان در این کتاب رویکردی کاملاً انسانی به کودکان دارند. آن‌ها تمام راهکارهایی را که به خواننده نشان می‌دهند، با توجه به نیازهای مربیان مدارس تدوین کرده‌اند. بیشتر این راهکارها هم به روش‌های صحیح کودک‌پروری مربوط می‌شود. در این شیوه، پرورش بر آموزش مقدم است. این روش تربیتی پرورش‌دهنده هوش هیجانی و مهارت‌های مهم زندگی و ادراک‌های ضروری برای موفقیت است.

آنچه معلمان و مربیان باید بدانند

نویسنده: رضا فرهادیان

ناشر: بوستان کتاب

تعداد صفحات: ۱۰۸

معرفی: کتاب «آنچه معلمان و مربیان باید بدانند» می‌تواند راهنمایی برای والدین و معلمان و مربیان باشد. پیش‌فرض نویسنده در این کتاب این است که تربیت و پرورش انسان از موضوعات بسیار مهم و دغدغه‌روز جهان است و از این رو کوشیده است مجموعه روش‌هایی را گرد آورد که به کارگیری آن‌ها از دیدگاه اسلام،

می‌تواند در رشد ذهنی و تربیتی کودک اثرگذار باشد. بعضی از این روش‌ها مربوط به زمان پیش از تولد، بعضی مربوط به روزهای ابتدایی تولد و بعضی مربوط به بعد از آن‌اند. بر همین اساس، نگارنده در قالب موضوع «نقش معلم در سازندگی نونهالان» از رهنمودهای عملی و کاربردی قرآن

برای دستیابی به ویژگی‌های معلم مطلوب از جمله آگاهی، رفق، مدارا و دوری از تکلف بهره برده است. همچنین، از آثار توحید در اخلاق و رفتار انسان هم سخن به میان آورده و آن را با توصیف ویژگی‌های معلم پیوند داده است. موضوعاتی همچون طرح و بنای شخصیتی کودکان و نیز تأثیر بازی در رشد کودک از دیگر مباحث کتاب است.

تربیت سالم در مدرسه

نویسندگان: جین نلسن، لین لات

مترجمان: محمدجواد فرشچی، ریحانه ایزدی

ناشر: سازوکار

تعداد صفحات: ۲۸۰

معرفی: هدف نهایی از مدرسه رفتن چیست؟ آیا تا به حال فکر کرده‌اید که چرا فرزندانمان را به مدرسه می‌فرستیم؟ آیا صرفاً به این دلیل چنین می‌کنیم که مدرک بگیرند و در نهایت، شغل و درآمد خوبی به دست آورند؟ آیا قرار است در مدارس صرفاً پیامد رفتارهای ناصحیح را به دانش‌آموزان یادآوری کنیم؟ آیا قصد داریم در مدرسه، دانش‌آموزانی رقابت‌جو پرورش دهیم که رقابتشان بر مبنای برتری طلبی افراطی باشد یا می‌خواهیم افرادی تربیت کنیم که در موقعیت‌های سخت زندگی و در میانه دوراهی‌های پیچیده، توانایی تفکر و استدلال و به کار گرفتن منطق را داشته باشند و بتوانند با استفاده از تفکر انتقادی، مشکلات زندگی را پشت سر بگذارند و از کژراهه‌ها به سلامت

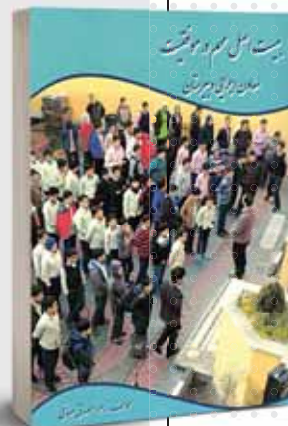
به سوی مدارس صلح آموز (کتاب کار دانش آموز)
 نویسندگان: ریچارد بودین، دنا کرافورد، فرد شرامپ
 مترجمان: دکتر علی صاحبی، حمید عبدی
 ناشر: ایران بان

«... زیستن در یک جهان بدون تنش و درگیری و تعارض غیرممکن است. ما آدم‌ها در بعضی از شرایط زندگی حتی با نزدیک‌ترین افراد زندگی‌مان مانند پدر و مادر و یا خواهر و برادرمان نیز اختلاف پیدا می‌کنیم. اختلاف و تعارض هیچ ایراد و عیبی ندارد بلکه آنچه مهم است، شیوه حل اختلاف و تعارض است. این کتاب شیوه‌های ایجاد صلح و دوستی بعد از هر اختلاف و دعوا و دلخوری را با تمرینات و فنون ساده برای شما توضیح داده است. با انجام تمرینات و کمک گرفتن از معلم و مربی، شما نیز می‌توانید به گروه صلح جامعه پیوندید و به خود و دیگران کمک کنید تا همه با هم در جهانی بهتر و سالم‌تر زندگی کنیم.»

بیست اصل مهم در موفقیت معاون اجرایی دبیرستان

مؤلف: زهرا مصدق صدقی
 ناشر: نواندیشان دنیای علم
 سال نشر: ۱۳۹۷

«... در یک مدرسه عوامل مختلفی مشغول کار هستند؛ روی سخن من با آنان است. مدیر، معاون، دبیر، مشاور، دفتردار، کتابدار، مسئول آزمایشگاه، مربی ورزش، مربی تربیتی، خدمات، سرایدار! کسانی که در محیط مقدس مدارس کار می‌کنند، باید بدانند که در برابر دانش‌آموزان مسئولیت خطیری به عهده دارند؛ زیرا آنان مادران و پدران و تربیت‌کننده نسل بعدی هستند و هر رفتار و کردار این کارکنان می‌تواند الگوی خوب و یا بد را به دانش‌آموزان ارائه دهد. آیا دوست دارید در رشد و تعالی روحی و اخلاقی آن‌ها نقش مثبت داشته باشید؟ آیا وجود خود را از نقاط منفی اخلاقی و رفتاری خالی کرده‌اید؟ آیا با دانش‌آموزان، صادقانه، مؤدبانه، مهربانانه و با نهایت احترام رفتار می‌کنید؟...»

به سوی مدارس صلح آموز (راهنمای معلم)
 نویسندگان: ریچارد بودین، دنا کرافورد، فرد شرامپ
 مترجمان: دکتر علی صاحبی، حمید عبدی
 ناشر: ایران بان

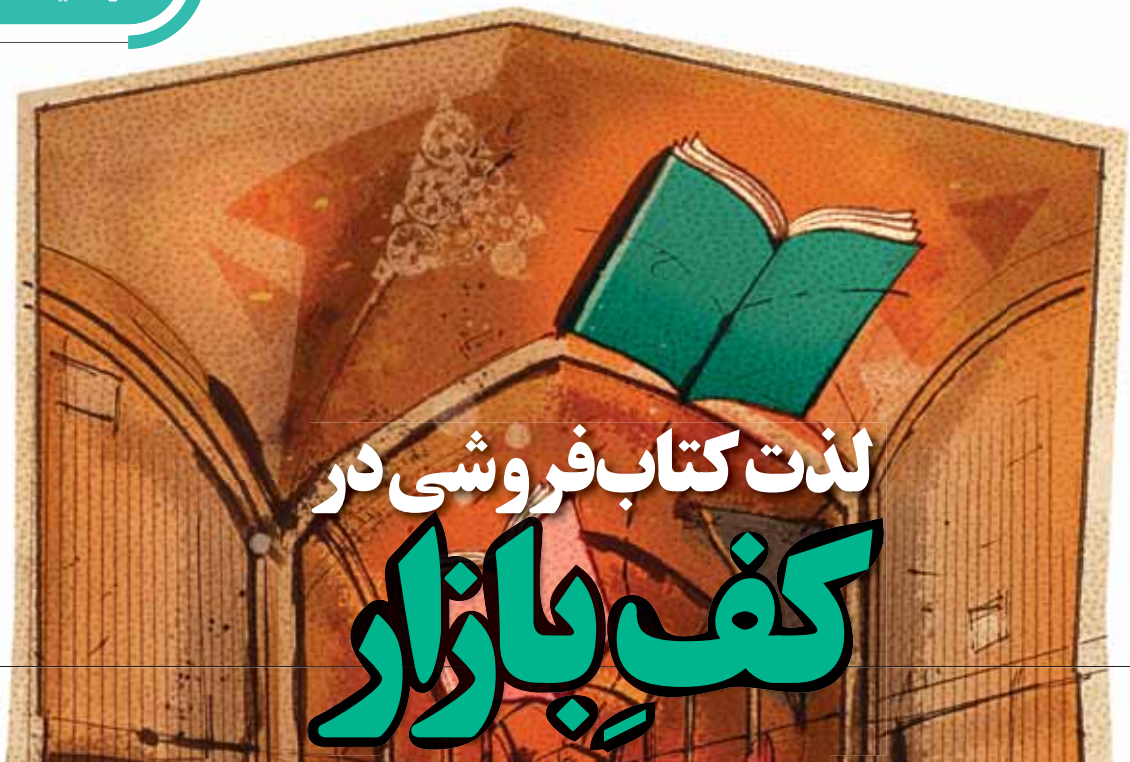

«... ایجاد مدرسه صلح آموز پژواکی از تعهد ما به صلح و آگاهی‌مان از مسئولیت آموزشی برای خلق فضایی است که بچه‌ها توانایی خود را برای ایجاد صلح میان خود و در جهان بیرونی بپذیرند و بیاموزند. مدرسه یا کلاسی را تصور کنید که در آن بچه‌ها اختلافشان را با کمک یا بدون کمک بزرگ‌ترها مدیریت و حل می‌کنند. ایجاد مدرسه صلح آموز برنامه جامعی فراهم می‌کند تا به این افق دست یابیم. هدف اصلی این برنامه بنانهادن فضای همکاری در مدرسه است، و این مهم از راه ایجاد حقوق و مسئولیت‌ها و به کار بردن آزادانه یادگیری، همراه با همکاری امکان‌پذیر می‌شود.»

یاد (خاطرات فرهنگیان)
 نویسنده و گردآوری: علیرضا رضوانی نیا
 ناشر: افق روشن
 سال نشر: ۱۳۹۸

(کتاب حاضر، مجموعه‌ای از خاطرات و تجربه‌های معلمان است که نویسنده آن‌ها را جمع‌آوری کرده است.)
 «... صدای ترمز ماشین به من فهماند که به مقصد رسیده‌ام و باید پیاده شوم. در حالی که صدها فکر در ذهن داشتم، پا بر زمینی می‌گذاشتم که تا به حال ندیده بودم. ... دشت به رشته کوهی عظیم منتهی می‌شد. کوه‌های پوشیده از برف، آمدن زمستان را به اهالی خبر می‌داد. ... از چند زن آدرس مدرسه را پرسیدم و آن‌ها در حالی که لبخندی گرم و صمیمی داشتند، خیلی خوب مرا راهنمایی کردند. حتی چند نفر از بچه‌ها را با من همراه کردند تا احساس تنهایی و غربت نکنم و این برایم بسیار لذت‌بخش و به یادماندنی بود.»

سیدمیثم موسوی

تصویرگر

دکتر مرتضی مجدفر

کارشناس و پژوهشگر آموزشی

و صد البته هر چند وقت یک بار، خود نیز از این تنقلات میل می‌کردم. خرید و فروشم هیچ قاعده خاصی نداشت؛ هر وقت خسته می‌شدم، تعطیل می‌کردم. هر گاه نیاز داشتم بروم با بچه‌های محل بازی کنم، اجازه داشتم و حساب و کتاب دخلم، تقریباً در دست خودم نبود. البته صاحبان مغازه‌های همسایه برای رونق کسبم، خرید از بساط مرا فراموش نمی‌کردند و اجازه می‌دادند به تجارت‌م خوش‌بین باشم. تابستان سال دوم و سوم هم تجربه‌های مشابهی را پشت‌سر گذاشتم؛ با این تفاوت که نوع کالایی که می‌فروختم تغییر کرد. در سال دوم پودر کوچک رخت‌شویی می‌فروختم؛ از آن‌ها که قیمت هر جعبه مقوایی‌شان ۳ ریال بود. من بیشتر از آنکه فروشندگی کنم، با قوطی‌های کوچک مقوایی، برج درست می‌کردم و ساعت‌ها به بازی کردن با پودرهای رخت‌شویی مشغول می‌شدم. پودر رخت‌شویی، البته خریدار چندانی نداشت ولی بساطم به واسطه برج‌هایی که من و دوستانم می‌ساختیم، پر رونق و اطراف بساطم پر از بچه‌های هم‌سن‌وسالم بود. سال سوم، پدرم فروش بادکنک را در دستور کار قرار داد؛ بادکنک‌های معمولی و نیز بادکنک‌هایی که وقتی پس از باد کردن، بدون آنکه سرشان را با نخ ببندیم، در هوا رهاشان می‌کردیم، سروصدای عجیبی تولید می‌کردند و به «بادکنک مکه» معروف بودند. در منزل، تلمبه‌ای داشتیم که با آن تشک پلاستیکی بزرگی را که مخصوص شنا بود، باد می‌کردیم. تشک مدت‌ها بود که خراب شده بود؛ برای همین، من تلمبه را به بساط بادکنک‌فروشی‌ام آورده و با آن معروفیتی

از قدیم گفته‌اند یکی از بهترین روش‌های یادگیری، شیوه استاد-شاگردی، خو گرفتن با مفاهیم بر اساس حضور در محل یادگیری و رودرو شدن با مقوله‌ای است که یادگیری باید در حوزه آن رخ دهد. اگر روش کتاب‌خوانی را هم بستری برای ورود به دنیای کتاب و کتاب‌خوانی، و از مفاهیمی بدانیم که لازم است ابتدا آن را بیاموزیم و با زیر و بمش خو بگیریم، به نظر می‌رسد پدران و مادران، مربیان و معلمان، باید کودکان را در شرایطی قرار دهند که بتوانند به راحتی با کتاب انس بگیرند و از خواندن کتاب لذتی نصیبشان شود که آن را با هیچ چیز دیگری عوض نکنند.

وقتی این آموزه‌ها را مرور می‌کنم، بی‌درنگ به یاد تجربه‌های زیسته خودم می‌افتم و درود می‌فرستم به روان پاک زنده‌یاد پدرم که سعی کرد بدون آنکه سختی‌های کار دنیای کتاب و کتاب‌خوانی اذیتم کند، علاقه‌مند و دلبسته کتاب شوم و از کودکی، ورق زدن کتاب و مجله را بهترین سرگرمی عالم و خواندن آن‌ها را برترین پرکننده اوقات فراغت خود بدانم. وقتی کلاس اول را تمام کردم، با وجود اینکه نیاز مالی نداشتیم، پدرم مرا وادار کرد مقابل مغازه‌مان در بازار تبریز، بساط کوچکی پهن کنم و به فروشندگی مشغول شوم؛ بساطی که دو جعبه چوبی میوه، تشکیل‌دهنده کل آن بود و وسایلی که برای فروش رویشان چیده می‌شد و البته دخل کوچک و بقیه وسایلی که زیر جعبه‌ها و در قسمتی دور از چشم مشتریان و رو به محلی که می‌نشستم، قرار می‌گرفت. آن سال تنقلات بچگانه می‌فروختم

یکی از بهترین روش‌های یادگیری، شیوه استاد-شاگردی، خو گرفتن با مفاهیم بر اساس حضور در محل یادگیری و رودررو شدن با مقوله‌ای است که یادگیری باید در حوزه آن رخ دهد

به هم زده بودم: «بادکنک فروش بهداشتی یا بادکنک‌فروشی که بادکنک‌هایش را با دهان باد نمی‌کند!»

اصلاً عده‌ای فقط برای این می‌آمدند از من بادکنک می‌خریدند که بادکنکشان را با تلمبه مخصوص باد می‌کردم. آن سال کسب‌وکار پررونقی داشتم؛ البته ضرر و زیان ناشی از پرتاب ته‌سیگار برخی از مغازه‌داران محترم به سوی بادکنک‌های بادشده‌ام را هم از یاد نمی‌برم و پس از آن، ناگهان ترق و ترق ترکیدن بادکنک‌ها را که در لحظات رخوتناک ظهرگاهی، فضای نمور بازار سنتی تبریز را پر از صدا می‌کرد.

وقتی کلاس چهارم دبستان را تمام کردم، منتظر بودم باز پدرم کاری تابستانی برایم دست‌وپا کند. معمولاً پدر تا دو سه هفته بعد از اتمام امتحانات، کاری به کارم نداشت و اجازه می‌داد استراحت کنم ولی به‌موقع، زمان شروع کار جدید را اعلام می‌کرد.

بالاخره، صبح یک روز شنبه که معلوم بود آغاز کار تابستانی‌ام است، دست مرا گرفت و با خود به جایی دور از مغازه‌مان برد، خیلی دور؛ انباری در یکی از سراهای قدیمی بازار تبریز. گوشه و کنار انبار پر از مجلات قدیمی و آن طور که بعدها فهمیدم، تاریخ گذشته بود. در گوشه‌ای از انبار هم، مقدار زیادی کتاب دست‌چندم چیده شده بود که البته در قیاس با مجلات، تعدادشان کم بود. پدرم با فردی که در انبار بود، صحبت کرد و بعد شروع کرد به زیر و رو کردن و سپس جمع کردن مجلات. او دسته‌ای از مجلات را که در میان آن‌ها کیهان‌پچه‌ها، خواندنی‌ها، دختران،

پسران، تهران‌مصور، سپیدوسپاه و خیلی نشریات دیگر بود، جدا کرد و بعد، تعدادی از کتاب‌های چیده‌شده در کنار دیوار را هم روی آن‌ها گذاشت. بعدها فهمیدم که آنجا محل جمع‌آوری مجلات برگشتی روزنامه‌فروشی‌ها و کتاب‌های مستعمل کتاب‌فروشی‌هاست که آن‌ها را خمیر می‌کردند یا به ناشران عودت می‌دادند.

مجله‌ها و کتاب‌هایی که پدرم آن‌ها را خرید، ۳ بسته شده بود؛ ۲ بسته بزرگ که آن‌ها را خودش برداشت و یک بسته کوچک که داد زیر بغل من. لحظاتی بعد، بساط فروش مجله و کتاب مستعمل مقابل مغازه ما برپا شد؛ بساطی غریب که شاید برپاشدنش تا آن موقع در شهر ما سابقه نداشت.

بساط بسیار عجیب و غریبی بود. تقریباً کسی از من چیزی نمی‌خرید. البته چندتایی از مجلات که جدول یادداشت‌دنباله‌دار داشتند، فروش می‌رفت ولی اصلاً با تنقلات، پودر رخت‌شویی و بادکنک فروختن قابل قیاس نبود. خیلی زود لب به شکایت گشودم و به پدرم گفتم که حوصله‌ام سر می‌رود و کسب‌وکارم تقریباً شکست خورده است. پدرم خندید و گفت: «این کار قدری

با کارهای دیگر فرق دارد. تو باید از همه چیزهایی که در این مجله‌ها نوشته شده است، خبر داشته باشی. وقتی مجله یا کتابی را می‌گذاری روی بساطت، اگر کسی نداند داخلش چه چیزی هست، چگونه می‌تواند آن را از تو بخرد؟»

گفتم: «خب! چه کار کنم؟»

پدرم پاسخ داد: «باید تمام مجلات و کتاب‌هایی را که در بساطت داری، از اول تا آخر بخوانی. اگر بدانی در مجله‌ات چه چیزی نوشته شده است، به راحتی می‌توانی آن را به دیگران توصیه کنی و ...»

به این ترتیب، کار من شروع شد: خواندن و خواندن و خواندن. البته پدرم نقش خود را تمام‌شده نمی‌دانست و هر وقت فرصتی پیدا می‌کرد، از من درباره مجلات و کتاب‌ها می‌پرسید. او خود، مجله‌خوان حرفه‌ای بود و کتاب‌هایی را برای بساط من انتخاب کرده بود که قبلاً آن‌ها را خوانده بود. بنابراین، سؤال‌هایش مرتبط بودند و این احساس را به من می‌دادند

که پدر هم همه آن‌ها را خوانده است. حتی آن‌طور که بعدها متوجه شدم، او به چند تن از معلمان مدرسه ما سپرده بود بیایند و از من مجله‌ای را درخواست کنند که فلان مطلب در آن چاپ شده باشد و من بی‌خبر، بعد از راهنمایی کردن معلمان و دادن مجلات درخواستی آن‌ها به دستشان، چنان از خود بی‌خود می‌شدم که آن سرش ناپیدا بود.^۱

آن سال و تابستان سال بعد، یعنی بعد از اتمام کلاس پنجم، من بساط مجلات و کتاب‌های مستعمل و تاریخ‌گذشته خودم را پهن می‌کردم و بی‌آنکه متوجه گذشت زمان شوم، از صبح تا عصر می‌خواندم و چه لذتی داشت خواندن و خواندن و باز هم خواندن. از میانه تابستان سال اول، دوست هم‌سن و سالی به من پیوست؛ **محمود**، پسر زنده‌یاد **حسینقلی فیاضی** که اکنون، کتاب‌فروشی ماندگار و با پیشینه **شهریار** در بازار تبریز را، که از پدر به یادگار برده است، اداره می‌کند.

مدتی بعد، دیگر چشمم

به دنبال مشتری و فروش بیشتر نبود. دوست نداشتم کتاب‌ها و مجلاتم را بفروشم و از دست بدهم. دوست داشتم برای چندمین بار آن‌ها را بخوانم و نکاتی را که در بار اول، دوم و چندم کشف نکرده‌ام، در خوانش‌های جدیدم پیدا کنم.

روشی را که پدرم در پیش گرفته بود، دو تابستان به طور کامل و تابستانی دیگر به صورت نیمه‌کاره - آن هم به دلیل اتفاقی که برایم افتاد و دیگر نتوانستم به بازار بروم - ادامه دادم. اکنون که در روش تربیتی پدرم دقیق می‌شوم، کار او

را آمیزه‌ای از شیوه استاد - شاگردی، رودررو کردن مرتبی با مفهومی که باید با آن درگیر شود، ایجاد جغرافیای یادگیری مطلوب برای انتقال روش مدنظر مربی، و حرکت از رفتارگرایی به ساخت‌وسازگرایی می‌دانم که در آن، مرتبی با قرار گرفتن در فضایی که خود مفهوم‌سازی می‌کند، به آفرینش دست می‌زند و لذت ناشی از این ترکیب را می‌چشد؛ او به این ترتیب در مسیر تربیت صحیح و در این مطالعه موردی، عادت کردن به کتاب‌خوانی، قرار می‌گیرد. اگر چه ممکن است به کارگیری این روش از طرف فردی که دانش‌آموخته هیچ یک از رشته‌های علوم تربیتی نبوده‌است، غریب و دور از ذهن به نظر برسد ولی استفاده از چنین روش‌هایی توسط کسانی که دانش خود را از روزگار و تجربه‌های زیسته خود گرفته‌اند، به هیچ روی غریب نیست.

پدران ما از روزگار خود می‌آموختند؛ حال که ما علاوه بر روزگار، به استادان خبره و دانش‌های سامان‌یافته نیز دسترسی داریم، چرا در تربیت فرزندان خود درست عمل نمی‌کنیم؟

* پی‌نوشت

۱. سال‌ها بعد، هنگامی که چهل سالگی را پشت‌سر گذاشته بودم، در جلسه شورای مشاوران یک نشریه علمی، آموزشی و پژوهشی زنده‌یاد دکتر **رحیم چاووش اکبری** متخلص به یسنا، را ملاقات کردم. ایشان که پژوهش‌ساز فرهنگ سه زبانه فارسی، ترکی و عربی را در بیست هزار صفحه به انجام رسانده و ترجمه منظوم او از گات‌های اوستا به فارسی، در کنار دیگر تألیفاتش در دسترس است، وقتی مرا شناخت و متوجه وابستگی من و پدرم شد و نیز فهمید که پدر چند سالی است به رحمت خدا رفته، گفت که او در سال‌های کودکی من در مدرسه‌ای نزدیک مغازه ما که محل تحصیل من هم بود، تدریس می‌کرده است. از قرار، پدرم مطالب مجلات را می‌خوانده و با اطلاع از محتوای آن‌ها، از او و برخی دیگر از دبیران خوش‌ذوق می‌خواست مقاله‌ای نزد من بیایند و مثلاً مجله‌ای را طلب کنند که در مورد رهی معیری، مقاله‌ای دو قسمتی چاپ کرده یا ... استاد چاووش اکبری، که در حین توضیح این ماجرا اشک دیدگانش را پر کرده بود، از اینکه والدین امروزی در تربیت فرزندان‌شان کوچک‌ترین زحمتی به خود نمی‌دهند، سخت آشفته بود.

ایجاد جغرافیای یادگیری مطلوب برای انتقال روش مدنظر مربی، و حرکت از رفتارگرایی به ساخت‌وسازگرایی می‌دانم که در آن، مرتبی با قرار گرفتن در فضایی که خود مفهوم‌سازی می‌کند، به آفرینش دست می‌زند و لذت ناشی از این ترکیب را می‌چشد

تعطیلات با طعم یادگیری

یاسین حیات ابدی

مدیر اندیشکده کانون استعدادیابی و پرورش ایده‌های نو، معاون پژوهشی مجتمع‌های آموزشی و مدارس شاخص کرمان

در شهرهای مختلف ایران از قبیل تهران، مشهد و کهنوج پارک انرژی و پارک علمی وجود دارد که توصیه می‌شود حتماً معلمان عزیز از این مراکز بازدید کنند. برای مثال، در شهرستان کهنوج که شهری زیبا از استان کرمان است، پارک انرژی وجود دارد. در این پارک علمی از قوانین برق و الکتریسیته برای ساخت وسایل آموزشی استفاده شده است و معلمان و دانش‌آموزان با بازی کردن می‌توانند خیلی از قوانین و مباحث الکتریسیته را مرور کنند و یاد بگیرند. از اهداف اصلی این مراکز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. انتقال عینی و تجربی مفاهیم، منابع و انواع انرژی و تأثیرات زیست‌محیطی انرژی‌ها به دانش‌آموزان؛
۲. تحریک روح کنجکاوی و جست‌وجوگری دانش‌آموزان در حوزه انرژی و برخی مفاهیم فیزیک؛
۳. ایجاد محیطی مفّح و پر نشاط برای ترغیب عملی دانش‌آموزان بازدیدکننده به تولید یا انتقال انرژی در مقیاس تجهیزات پارک.

تصاویر موجود به‌خوبی گویای جذابیت این بازی‌ها برای دانش‌آموزان هستند و نشان می‌دهند که آن‌ها به‌خوبی توانسته‌اند دانش‌آموزان را به علم علاقه‌مند کنند. یکی از وسایل جذاب موجود در این پارک‌ها چنگ لیزری است. بازدیدکنندگان به کمک لیزر و با عبور دادن دست‌ها از زیر نورهای لیزر می‌توانند مانند چنگ، موسیقی بنوازند یا به کمک حلقه الکتریسیته ساکن و با اتصال دست‌ها به آن، میزان الکتریسیته ساکن خود را تشخیص دهند. در واقع، هر

همیشه با شروع فصل تابستان، همه اقشار به فکر پر کردن اوقات فراغت دانش‌آموزان هستند تا به رشد آنان کمک شایانی کنند اما شاید کمتر کسی به فکر پر کردن مفید اوقات فراغت معلمان عزیز باشد. این در حالی است که اگر اوقات فراغت معلمان به‌خوبی پر شود، رشد هر چه بیشتر دانش‌آموزان طی سال تحصیلی تضمین می‌گردد. در این مقاله تلاش بر این بوده است که با پیشنهاد روش‌هایی ساده به معلمان، اوقات فراغت آن‌ها به‌خوبی پر شود.

از پیشنهادهای ما به معلمان زحمتکشی که تمایل دارند تابستان خود را بهتر و پربارتر بگذرانند، موارد زیر است که می‌تواند باعث رشد روحی، فکری و جسمی آن‌ها شود:
۱. مشاهده فیلم‌های کوتاه علمی و با موضوعات جذاب؛
۲. برنامه‌ریزی برای بازدید از پارک‌های علمی و پارک‌های انرژی؛
۳. مشاهده محتواها و نرم‌افزارهای آموزشی ویژه مباحث علمی.

بعضی از معلمان علاقه‌مندند که مطالب درسی را در قالب بازی به دانش‌آموزان آموزش دهند. تابستان فرصت بسیار خوبی است که آن‌ها با تمرکز بر تک‌تک فصول کتاب‌های درسی، بازی‌های جذابی بسازند. معلمان می‌توانند در سفرهای خود از پارک‌های علمی و پارک‌های انرژی در استان‌های مختلف بازدید کنند و مشاهده نمایند که چگونه در این پارک‌ها از دل یک قانون الکتریسیته بازی جذابی بیرون آورده‌اند که هم دانش‌آموز و هم بزرگسال را علاقه‌مند به آموختن آن می‌کند.

سایت‌های بسیاری محتوای آموزشی ویژه مباحث علمی را ارائه می‌دهند. در این سایت‌ها اغلب محتواها و شبیه‌سازهای درسی مرتبط با دروس شیمی، فیزیک، ریاضی، زمین‌شناسی و زیست‌شناسی قرار داده شده است. معلمان گرامی می‌توانند با بررسی و بارگیری این محتواها به دانش‌آموزان در یادگیری هر چه بیشتر مفاهیم درسی کمک کنند.

چه میزان الکتریسیته بدن فرد بیشتر باشد، آهنگ با شدت بیشتری نواخته خواهد شد و اگر فاصله دو دست او با اضافه شدن شخصی دیگر زیاد شود، میزان الکتریسیته کاهش پیدا می‌کند و لذا او صدا را آهسته‌تر خواهد شنید.

در انتها امیدواریم با سرمایه‌گذاری بهتر روی اوقات فراغت معلمان، شرایط مناسبی برای رشد آن‌ها و دانش‌آموزان عزیز فراهم آید تا بتوانیم آینده زیباتری را برای ایران عزیزمان رقم بزنیم.

یکی دیگر از وسایل جذاب این مراکز، ماسک پلاستیکی است که بازدیدکننده با قرار دادن ماسک پلاستیکی روی صورت خود، به‌خوبی می‌تواند یک قالب سه‌بعدی از چهره خویش بسازد. با همین روش در صنعت پروتز کارهای ارزشمندی انجام می‌شود. بدین ترتیب، معلمان عزیز در صورتی که بتوانند از این مراکز بازدید کنند، به رشد جامعه کمک شایانی خواهند کرد.

سهیلا قهرمانی دهبکری

ترجمه

کتاب‌های درسی و نیز انتشار کتاب‌های جدید باخبر شوید. افراد شرکت‌کننده در این مکان‌ها همه دوستداران واقعی یادگیری هستند، بنابراین ارتباط با آن‌ها روحیه شما را برای سال تحصیلی پیش رو بهتر می‌کند. مدرسه شما و نیز جستجو در اینترنت در این مورد به شما کمک خواهد کرد.

• برنامه‌ریزی و مدیریت این امکان را می‌دهد تا اهداف سال آینده را تعیین و سال گذشته از دید عینی‌تر و ملموس‌تر ببینید. سپس مانند یک باغبان ماهر آنچه را مؤثر نبوده از بنیاد هرس کنید. نظرسنجی در پایان سال تحصیلی از دانش‌آموزان، بازخورد مهمی برای برنامه‌ریزی بهتر در سال آتی خواهد بود.

• در این ایام می‌توانید با مطالعه مجلات حرفه‌ای، ذهن الهام‌بخش و چالش‌برانگیز خود را آموزش دهید.

و در پاییز با ایده‌های جدید و چشم‌انداز تازه برگردید.

• تشکیل مکان امن و بسته در شبکه‌های اجتماعی، برای تعامل با دانش‌آموزان تا در طول تابستان با آن‌ها در ارتباط باشید.

• در تابستان برخی از مدارس کارگاه‌های تابستانی و دوره‌های

وقتی زنگ آخرین روز مدرسه به صدا در می‌آید، دانش‌آموزان از صندلی‌های خود می‌پرند و به سمت درب کلاس می‌روند. «خداحافظ!» آن‌ها فریاد می‌زنند. «با تشکر از همه چیز! تابستان خوبی داشته باشید!» کلاس شما ناگهان ساکت است. میز شما با کارت و هدایای کوچک پر شده است. شما برای چند لحظه در پشت میز کار خود می‌نشینید و به طیف وسیعی از فرصت‌های استراحت تابستانی می‌اندیشید. در این نوشته سعی شده است تا چند پیشنهاد برای استفاده بهتر از این زمان بیان گردد.

• تابستان زمان خوبی برای تقویت دانش و مهارت خود است. مراجعه به سمینارها و همایش‌های حوزه تخصص، خود کمک می‌کند تا از آخرین تحولات تدریس مطلع شوید، زیرا همیشه چیز جدیدی برای آموزش و یا یک روش جدید برای آموزش آن وجود دارد. همچنین شما فرصت دارید از نزدیک مؤلفان کتاب‌های درسی، معلمان، مسئولان، سردبیران، نویسندگان و تصویرگران را در سراسر ایران در این مکان‌ها ملاقات و با آن‌ها ارتباط برقرار کنید. در این جلسات، از نویسندگان و تصویرگران

آموزشی برگزار می کنند. حداقل در برخی از این دوره ها شرکت کنید تا در طول سال تحصیلی تمرکز شما روی کلاس درس از بین نرود.

آموزش در کلاس تابستانی را انتخاب کنید. دانش آموزانی که کلاس تابستانی را می گذرانند، معمولاً نیاز بیشتری به آموزش دارند. در کنار گذراندن تعطیلات خود کاری انجام می دهید که واقعاً ارزشمند است.

ایده هایی برای یادگیری فعال، در تابستان با یک کتاب شروع کنید. شما می توانید گنجینه ای از کتاب های کودکان با مضمون، فعالیت های والدین - کودک و سایر منابع عالی برای یادگیری در تابستان را پیدا کنید.

توصیه هایی را برای تجارب یادگیری فعال به مدرسه ارائه دهید، در مورد اردوها و فعالیت های دیگر با بخش محلی پارک ها و تفریحات خود تماس بگیرید. دریابید چه نمایشگاه ها، رویدادهایی در تابستان در شهر شما اتفاق می افتد. برای به اشتراک گذاشتن با دانش آموزان و خانواده های خود یک فهرست یا تقویم تفریحی محلی در تابستان ایجاد کنید. (حتماً هزینه های آن را مد نظر قرار دهید)

همچنین می توانند از تعطیلات تابستانی برای گذراندن دوره هایی برای مدرک بالاتر یا گواهینامه استفاده کنند.

همه کارهای خانگی و شخصی را که در طول سال تحصیلی انجام نشده است، می توانید در تابستان جبران کنید.

جلساتی را با بخش یا منطقه خود ترتیب دهید تا در مورد تغییرات سال تحصیلی آینده بحث کنید. بنابراین در طول تابستان برای زمان همکاری آماده شوید.

تابستان زمان خوبی برای تغییر در فضای کلاس و به روز کردن آن می تواند باشد و این نوعی سرگرمی است.

ذهن خود را به سمت های فعالیت های مرتبط با تدریس معطوف کنید، مانند مشاوره یا تدریس خصوصی.

تابستان فرصتی عالی برای برقراری تعادل است، همچنین به شما در تنظیم مجدد اولویت های خود و تعیین اهداف واقعی کمک می کند.

در پایان هر سال تحصیلی، شما می توانید طی یک نامه غیررسمی از دانش آموزان بخواهید که نظرات و پیشنهادات و سؤالات خود را راجع به دوره تحصیلی، درس ها و پروژه هایی که از آن لذت برده اند را بیان کنند. قبل از شروع نوشتن، به آن ها بگویید که به آن ها پاسخی داده نمی شود. تابستان بهترین زمان مرور یادداشت های آن ها برای کمک به خودتان

در طراحی بهتر کلاس و دانش آموز محور کردن کلاس در سال آتی است. بعد از خواندن و تأمل در نظرات دانش آموزان لیستی از آن ها تهیه و آن ها را در یک نمودار قرار دهید که شامل سه ستون مشاغل، منفی ها و پیشنهاد نظرات است سپس، نظرات مثبت و منفی آن ها را در مورد آموزش خود یادداشت کنید، در مورد اینکه چگونه می توانید کارها را متفاوت تر انجام دهید و نظرات دانش آموزان چقدر اعتبار داشته باشم را نیز یادداشت کنید. نظرات آن ها باعث می شود تا روش های تدریس خود را بررسی کرده و رویکردهای دیگری را که می توانید برای اطمینان از یادگیری مؤثر دانش آموزان بکار گیرید، مرور کنید. این فعالیت ها راه هایی برای انجام روش های جدید است و در ترمیم برنامه درسی سال آتی به شما کمک می کند.

همچنین تابستان زمان خوبی برای خواندن و نوشتن و یادگیری است این فعالیت ها کمک می کند تا در پاییز با ایده های جدید و چشم انداز تازه به مدرسه برگردید.

مراجعه به کتابخانه های مختلف تخصصی و عمومی در سطح شهر اوقات فراغت شما را در طول تابستان پر می کند.

شما می توانید گنجینه ای از کتاب های کودکان با مضمون، فعالیت های والدین - کودک و سایر منابع عالی برای یادگیری در تابستان را پیدا کنید. توصیه هایی را برای تجارب یادگیری فعال به مدرسه ارائه دهید، در مورد اردوها و فعالیت های دیگر تابستان فرصتی مناسبی است برای پیدا کردن ایده های مناسب و عالی. با وجود این ایده ها است که وقتی به محل کار خود بازمی گردید آماده هستید تا با چالش ها روبرو شوید.

همچنین این ایام فرصت خوبی برای مرور، سپری کردن اوقات در طول سال گذشته است. به عنوان مثال، آیا در طول سال تحصیلی ورزش روزانه را کنار گذاشتید؟ آیا شما رژیم غذایی سالم داشتید؟ آیا شما با کسانی که به آن ها اهمیت می دهید وقت سپری کردید؟ خواب کافی داشتید؟ اگر از جواب های خود راضی نیستید، وقت آن است که تغییراتی در روال خود در سال آینده بدهید.

* منابع:

<https://teach.com/careers/become-a-teacher/teaching-career/summer-vacation>
<https://www.collegeraptor.com/getting-in/articles/online-colleges/things-teachers-actually-do-during-the-summer/>
www.saybrook.edu/blog

تفریح سازنده

مهران نعمت‌اللهی

اشاره

در دنیای امروز شیوه انتقال مفاهیم جایگاه ویژه‌ای را در آموزش به خود اختصاص داده است. اینکه بتوانیم از تمامی امکانات موجود در رسیدن به این هدف استفاده کنیم تا عمق و غنای بیشتری به امر آموزش بدهیم، از اهمیت بالایی برخوردار است. یکی از ابزارهای قدرتمندی که گروه‌های هدف بسیاری را در بر می‌گیرد، رسانه‌های تصویری از جمله انیمیشن است. در اغلب کشورهای جهان با استفاده از این رسانه توانا و به پشتوانه علم روانشناسی، محتوای آموزشی موردنیاز مخاطب را به گونه‌ای تدوین می‌کنند تا بتوانند از قدرت جذب بالای آن حداکثر استفاده را نموده و مخاطب از آموزش مسائلی همچون: مسائل اخلاقی، مسائل اجتماعی، آموزش شهروندی و غیره نیز بی‌بهره نماند. در ادامه به نقد و بررسی دو نمونه از انیمیشن‌هایی که در این امر موفق عمل کرده‌اند، می‌پردازیم.

نام پویانمایی: زوتوپیا (zootopia)

سال ساخت: ۲۰۱۶

کارگردان: بایرون هاوارد

نویسندگان: جرید بوش، فیل جانستون

شرکت سازنده: پیکسار

موفقیت‌ها: برنده جایزه گلدن گلوب

بهترین فیلم پویانمایی در سال ۲۰۱۶

خلاصه داستان

این فیلم داستان خرگوشی را روایت می‌کند که سودای پلیس شدن در سر دارد و با وجود اینکه همه به سبب نداشتن شرایط لازم (جثه کوچک‌تر نسبت به بقیه افراد پلیس) او را از این کار منع می‌کنند، با اراده و تلاشی خستگی‌ناپذیر و گذراندن مراحل دشوار به خواسته خود می‌رسد.

نقد فیلم

پویانمایی زوتوپیا با داستان جذاب، ساختار نوآورانه و چیدمان درست عناصرش به یکی از پر فروش‌ترین فیلم‌های تاریخ سینمای جهان تبدیل شد. سوژه متمدن شدن حیوانات و زندگی کردن در شهر با رعایت قوانین آنجا سوژه تازه‌ای نیست ولی در پرداخت آن در این فیلم به قدری خلاقیت صورت گرفته است که مخاطب اصلاً فکر نمی‌کند که چنین شهری را قبلاً دیده باشد.

نکات آموزشی فیلم

در فیلم یک خواسته به‌عنوان سنگ بنای داستان در نظر گرفته شده و آن اراده‌ای است که هر فرد در زندگی باید داشته باشد تا به هدفی که در ذهن ترسیم کرده است، برسد و دیگر مهم نیست که او کیست؛ نکته مهم فقط این است که او چه می‌خواهد. روی صحبت با آموزگاران گرمی است. در این سال‌ها چقدر با دانش‌آموزان در مورد انگیزه‌هایشان صحبت کرده‌اید؟ آیا برای بالا بردن اعتماد به نفسشان کاری انجام داده‌اید؟ چقدر به این نکته اعتقاد دارید که صرف داشتن دانش برای به تعالی رسیدن فرد کافی نیست و او علاوه بر آن باید تکنیک‌های دیگری هم در زندگی بیاموزد؟ آشنایی با ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان بسیار مهم و حساس است. امروزه هر معلم باید یک روان‌شناس خوب هم باشد تا بتواند با تک‌تک دانش‌آموزان با خلق‌وخوهای متفاوت ارتباط برقرار کند. باور اینکه «تو می‌توانی هر کاری را انجام بدهی» و «باید توانایی‌اش را در خودت بیابی»، بدون آشنایی معلم با علوم روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و رفتارهای انگیزشی امکان‌پذیر نیست.

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی دبستانی

به صورت ماهنامه و ۹۱ شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

رشد کودک برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوآموز برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی متوسطه

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان دوره اول آموزش متوسطه

رشد پسران برای دانش‌آموزان دوره اول آموزش متوسطه

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره دوم آموزش متوسطه

مجله‌های عمومی بزرگسال

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

• رشد آموزش ابتدایی • رشد فناوری آموزشی

• رشد مدرسه زندگی • رشد معلم • رشد آموزش خانواده

مجله‌های تخصصی بزرگسال

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

- رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی • رشد آموزش پیش‌دبستانی • رشد آموزش تاریخ
- رشد آموزش تربیت بدنی • رشد آموزش جغرافیا • رشد آموزش ریاضی
- رشد آموزش زبان و ادب فارسی • رشد آموزش زبان‌های خارجی
- رشد آموزش زیست‌شناسی • رشد آموزش شیمی • رشد آموزش علوم اجتماعی
- رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش • رشد آموزش فیزیک
- رشد آموزش مشاور مدرسه • رشد آموزش هنر • رشد برهان متوسطه دوم
- رشد مدیریت مدرسه

مجله‌های عمومی و تخصصی رشد برای معلمان، دانشجویان، دانش‌جو معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می‌شوند.

• نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

• تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۳۷۸

• وبگاه: www.roshdmag.ir

نام پویانمایی: کتاب‌های پرنده آقای موریس

(The Fantastic Flying Books of Mr. Morris)

سال ساخت: ۲۰۱۱

نویسنده و کارگردان: ویلیام جویس

مدت فیلم: ۱۵ دقیقه

شرکت سازنده: Moonbot Studios

موفقیت‌ها: برنده جایزه اسکار بهترین پویانمایی کوتاه

در سال ۲۰۱۲

خلاصه داستان

فیلم روایتگر دنیایی است که در آن آدم‌ها عاشق کتاب‌ها هستند؛ دنیایی تخیلی که عناصری از رویدادها، اشخاص و فیلم‌های دیگر را به عاریت گرفته و جالب است که در آن، کتاب‌ها هم متقابلاً لطف آدم‌ها را فراموش نمی‌کنند. کتاب‌های آقای موریس را به یک کتابخانه می‌برند؛ به جایی که سایر کتاب‌های پرنده زندگی می‌کنند. موریس در آنجا هیچ انسانی را پیدا نمی‌کند اما روی دیوار کتابخانه تابلوها و یادداشت‌هایی می‌بیند که یکی از آن‌ها تصویر آشنای زنی است که او را قبلاً در شهری عجیب دیده است.

نقد فیلم

نویسنده این اثر بر آن بوده است که وجود زندگی را در دنیای کتاب‌ها به ما نشان بدهد و نگاهمان را به سمتی بچرخاند که

فِيهِ الْبَرَكَاتُ الْكَافَّةُ رَمَضَانَ الْمُسْتَهْرَجُ

ما احتیاج داریم به این که از این ساعات، از این روزها و شبهای پربرکت (ماه رمضان) حداکثر بهره را ببریم؛ با تقویت رابطه‌ی قلبی خودمان با عالم معنا، با عالم غیب، با ابتهال و تضرع و خشوع در مقابل رب الارباب، و با استحکام پیوند ولایت خودمان با اهل بیت (علیهم السّلام) و این خاندان مکرم.

